

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**“Службово-бойова діяльність
Національної гвардії України:
сучасний стан, проблеми
та перспективи”**

Секція 1

**Оперативне мистецтво та тактика
Національної гвардії України**

(<http://nangu.edu.ua>)

29 березня 2018 року

м. Харків

Оргкомітет конференції

Голова оргкомітету – перший заступник начальника Національної академії з навчально-методичної та наукової роботи полковник **Морозов О.О.**

Відповідальний секретар оргкомітету:

науковий співробітник науково-організаційного відділу **Бондаренко О.В.**
(057-739-26-68, 4-68)

Члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного центру полковник **Приходько І.І.**;
начальник навчально-методичного центру полковник **Тробюк В.І.**,
начальник факультету №1 полковник **Овчаренко В.В.**;
начальник факультету №2 полковник **Єманов В.В.**;
начальник факультету №3 полковник **Павлов С.П.**;
начальник факультету №4 полковник **Іщенко С.О.**;
заступник начальника Київського факультету з навчально-методичної та наукової роботи підполковник **Белай С.В.**,
начальник відділу по роботі з особовим складом полковник **Драган Ю.А.**;
начальник відділу родів військ та служб полковник **Держач О.В.**;
начальник науково-організаційного відділу підполковник **Морозов І.Є.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, майдан Захисників України, 3, Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ.

Контактні телефони: 057-739-26-02, 057-739-26-68.

Електронна адреса: nov_nangu@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори

**Секція № 1.
Оперативне мистецтво та тактика Національної гвардії України**

Керівник секції: доктор військових наук, професор **Шмаков О.М.**
Секретар секції: підполковник **Чепель М.О.**

Тематика секції:

- проблеми забезпечення громадської та державної безпеки силами Національної гвардії України;
- теорія оперативного мистецтва та тактики Національної гвардії України;
- форми службово-бойового застосування та можливості формувань Національної гвардії України;
- взаємодія, всебічне забезпечення сил та оперативне (бойове) управління Національної гвардії України;
- напрямки розвитку Національної гвардії України.

УДК 351.746.1

Балан М.І., заступник командувача Національної гвардії України, генерал-лейтенант

ДЕРЖАВНЕ РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ СТАБІЛЬНОСТІ: НЕОБХІДНІСТЬ НАУКОВОГО ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ

Стратегічний курс держави на здійснення системних реформ, які дадуть змогу вивести Україну на шлях сталого соціально-економічного розвитку та доєднатися до демократичної спільноти західних держав і народів у якості повноцінного члена, ставить перед державним управлінням важливі завдання щодо побудови сучасного, стійкого і відкритого суспільства, формування професійної та ефективної системи державного управління. Складність у здійсненні подібних намірів зумовлюється глибокою внутрішньою кризою, тимчасовим відставанням України від розвинених країн за більшістю показників суспільного розвитку, недостатньою прогнозованістю перспектив регіональної та світової політики. За таких умов забезпечення суспільно-політичної стабільності соціуму на конституційній основі є невід'ємною умовою успішного розв'язання державотворчих завдань, вдалої інтеграції країни в систему міжнародних відносин. При цьому вимоги щодо забезпечення стабільності стосуються як суспільства, так і державної влади (зокрема, державного управління).

Наявна система державного управління є недостатньо ефективною та не відповідає реальним потребам суспільних трансформацій, спрямованих на всебічну модернізацію країни з одночасним забезпеченням суспільно-політичної стабільності. Розв'язання проблеми здатності системи державного управління забезпечувати суспільну стабільність на основі узгодження та відтворення стійких зв'язків між інтересами й потребами всіх суб'єктів суспільного розвитку вимагає не лише коригування ключових сфер суспільного життя у законодавчо визначених межах, не лише поглиблення взаємодії державної влади і громадянського суспільства, а й вироблення нових теоретико-методологічних підходів до розуміння суспільно-політичної стабільності як комплексного складного явища суспільного розвитку. Однак це поки що не знайшло належного відображення не лише в науці державного управління, а й у суміжних наукових галузях, де головна увага приділяється її окремим елементам у політичному, економічному, інформаційному або соціальному аспектах. Відповідно, проблематика забезпечення суспільно-політичної стабільності потребує належного теоретичного наповнення та практичної конкретизації.

Для визначення поточної ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози суспільно-політичної стабільності у

відповідних сферах вимагається сукупність методичних підходів, у кожному з яких критерій ефективності має інший зміст, окрему специфіку. Тому в кожному конкретному випадку необхідно обґрунтувати та розробити систему критеріїв і показників, якісні параметри яких мають відповідати складності об'єкту управління, що динамічно розвивається. При цьому разом з локальними і частковими критеріями, що відображають окремі сторони й рівні державного реагування на загрози суспільно-політичної стабільності, потрібні узагальнюючі критерії та інтегровані показники ефективності.

УДК 355.45:623.765.(043.3)

Олещенко О.А., перший заступник начальника штабу Головного управління Національної гвардії України, **Дробаха Г.А.**, доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

МЕТОДИКА ОБҐРУНТУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДУВАННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

З введенням надзвичайного стану в Україні набувають важливості питання організації стійкого та надійного управління підлеглими силами гвардії оскільки вони нерозривно пов'язані з вирішенням проблеми забезпечення національної безпеки України. Причому процес прийняття управлінських рішень в умовах надзвичайного стану стає жорстко обмеженим за часом, потребує безперервного одержання органами управління й оброблення значної за обсягом інформації, а коли така інформація перестає надходити, зупиняється і процес прийняття рішень, і відповідно узгоджені дії сил, що залучаються для вирішення поставлених завдань. Тому визначення раціонального складу та функціональної структури системи управління військового командування в умовах надзвичайного стану і рекомендацій щодо її застосування для підвищення ефективності дій сил остаються на сей час актуальними.

Це потребує розроблення методики обґрунтування раціонального складу заходів та функціональної структури системи управління військового командування для виконання завдань в районі надзвичайного стану, що базується на моделі структури системи управління військового командування під час дій з охорони правопорядку в районі надзвичайного стану.

В основу методики покладений відомий метод пошуку раціональних зв'язків між елементами системи управління, який на підставі визначення функцій військового командування, складу та завдань інформаційно-управляючої системи угруповання, що створюється, очікуваного навантаження системи

управління при забезпеченні дій гвардії в умовах надзвичайного стану дозволяє одержати математичний опис функціональної структури цієї системи.

До основних характеристик і параметрів системи управління віднесено:

– склад системи, тобто перелік органів та пунктів управління із зазначенням їх завдань, функцій і взаємозв'язків між ними, оснащення відповідними програмно-технічними комплексами та іншими засобами, що забезпечують реалізацію функцій управління підлеглими силами;

– структуру системи управління як взаємне розташування її елементів і сукупність стійких зв'язків між ними, що забезпечують реалізацію функцій добування, збирання, передавання, оброблення, зберігання, пошуку, відображення й безпосереднього використання інформації для вирішення управлінських завдань у будь-яких умовах обстановки;

– перелік інформаційних складових, кожна з яких являє собою сукупність корисних (потрібних) органу управління відомостей, згрупованих за значеннєвим змістом, і таких, що характеризують одну з істотних сторін об'єкта управління, умов обстановки або процесу дій гвардії (дані про противника, умови обстановки, про свої і взаємодіючі війська та ін.) з деталізацією, необхідною для кожного конкретного випадку;

– склад, зміст і перелік функцій органів управління, які забезпечують вирішення управлінських завдань, параметри розподілу і передачі інформації між ними, її оброблення, подання й відображення на робочих місцях посадових осіб на різних етапах підготовки і застосування сил гвардії;

– склад і характеристики локальних і розподілених баз даних, перелік документів і форм, у яких міститься інформація, потрібна органам управління для реалізації своїх функцій;

– показники інформаційних властивостей і можливостей системи;

– критерії, що визначають вимоги до технології оброблення й захисту інформації, до реалізації технічного, інформаційно-розрахункового та інформаційно-командного забезпечення процесів управління, до інформаційного, математичного, лінгвістичного та програмного забезпечення системи управління.

У якості показників системи управління розглядаються оперативна готовність системи, оперативність, обґрунтованість рішень, адаптивність до умов обстановки, безперервність, стійкість та прихованість управління.

За змістом розроблена методика передбачає:

визначення функцій та завдань сил гвардії в умовах надзвичайного стану, складу, змісту і переліку функцій органів управління, які забезпечують вирішення управлінських завдань, на цей підставі визначення функцій та завдань військового командування;

уточнення змісту управлінської інформації, її джерел та споживачів;

пошук раціональних зв'язків між елементами системи управління та визначення її функціональної структури;

моделювання функціонування системи управління;
оцінювання системи управління за обраними показниками та критеріями для визначення кращої в умовах, що склалися.

Таким чином реалізація методики на практиці дозволить сформулювати пропозиції щодо раціонального складу та функціональної структури системи управління військового командування.

УДК 35.071.1

Шмаков О.М., доктор військових наук, професор, завідувач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Закон України Про Національну гвардію України (2014 р.) посилив функції гвардії стосовно внутрішніх військ МВС України, сформулювавши їх таким чином:

захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;

забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;

участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;

участь у припиненні масових заворушень.

При цьому зазначається, що Національна гвардія України є основним суб'єктом з припинення масових заворушень. При здійсненні заходів щодо припинення масових заворушень Національна гвардія України координує діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій.

Організація діяльності Національної гвардії України з припинення масових заворушень, а також порядок її взаємодії під час виконання зазначеної функції з правоохоронними органами, іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування визначається Кабінетом Міністрів України.

Звідси видно, що для Національної гвардії України прямо поставлено питання про забезпечення саме державної безпеки.

До основних проблем Національної гвардії України при виконанні функції із забезпечення державної безпеки можна віднести такі:

Проблема визначення допустимих меж застосування військової сили при поводженні з населенням під час заворушень.

Проблема з реалізації функції Національної гвардії України як основного суб'єкта у припиненні масових заворушень.

Проблема забезпечення керівної ролі Національної гвардії України у військовому командуванні під час підтримання режиму надзвичайного стану.

Проблема у незавершеності визначення правових повноважень Національної гвардії України при виконанні завдань у проведенні заходів з припинення масових заворушень.

Проблема забезпечення психологічного захисту військовослужбовців Національної гвардії України від негативного інформаційно-психологічного впливу під час виконання завдань.

Проблема забезпечення законодавчих гарантій безпеки особового складу Національної гвардії України в ситуаціях з припинення масових заворушень.

Проблема впровадження в оперативну діяльність Національної гвардії України інформаційних та психологічних засобів і методів протидії у заходах із забезпечення державної безпеки.

З наведеного випливають проблемні питання в організації діяльності Національної гвардії України. Серед них найважливішою є проблема визначення допустимих меж застосування сил і засобів Національної гвардії України у припиненні масових заворушень.

Дійсне законодавство визначає лише умови застосування фізичної сили, спеціальних засобів, техніки і зброї Національної гвардії України військовослужбовцями гвардії, не визначаючи умови застосування сил Національної гвардії України як силової структури в цілому стосовно:

допустимості блокування території поза пунктами масових заворушень на далеких відстанях з метою припинення посилення учасників масових дій;

допустимості перевірки громадян на вокзалах і в аеропортах при прибутті в пункти масових заворушень з метою вилучення зброї, хімічних та інших небезпечних засобів та ізоляції таких правопорушників;

допустимості застосування засобів Національної гвардії України без попередження, якщо правопорушники застосовують зброю та інші предмети як зброю, що створює небезпеку для життя і здоров'я громадян та військовослужбовців гвардії.

УДК 355.318.:355.433.4:316.776.23

Бабков Ю.П., заслужений працівник освіти України, кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України; **Чепель М.О.**, ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОБСТАНОВКИ В РАЙОНІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ФОРМУВАННЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Національна гвардія України (НГУ), у відповідності до свого призначення, виконує завдання з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки і приймає безпосередню участь у ліквідації масових заворушень. Проведений аналіз виникнення масових заворушень, які відбувались в Україні за часів її незалежності дає нам змогу стверджувати, що правоохоронні органи стикаються з інформаційно-психологічним впливом (ІПВ) на них в ході припинення цих заворушень. Моніторинг, аналізування та прогнозування ІПВ, а також визначення оптимальних шляхів їх нейтралізації не можливо здійснити без оцінювання інформаційно-психологічної обстановки (ІПО), яка повинна оцінюватись безперервно.

Під поняттям “інформаційно-психологічна обстановка у сфері забезпечення громадської безпеки” слід розуміти сукупність чинників і умов, що мають істотний вплив на формування інформаційно-психологічного середовища, характерного для даного регіону (місцевості, країни в цілому) у певний період часу, яка виражається через систему кількісних і якісних характеристик стану стосунків (відносин) між суб'єктами і об'єктами ІПВ. Головною метою оцінювання ІПО є визначення чинників і умов (як елементів ІПО), які можуть суттєво вплинути на виконання особовим складом НГУ завдань з забезпечення громадської безпеки. При оцінюванні складності ІПО можна користуватися наступними рівнями складності ІПО (за аналогією з рівнями складності оперативної обстановки), а саме звичайний, складний, кризовий, надзвичайний. Кожний з цих рівнів складності буде характеризуватися виконанням певних критеріїв, які формують чинники і умови. В зв'язку з різноманітністю чинників і умов, які будуть формувати ІПО найбільш доцільним інструментом для їх визначення буде метод експортних оцінок. Ефективність цього методу в значній мірі залежатиме від кількості і якості вихідної інформації, рівня компетентності експертів тощо.

Виходячи з результатів проведених досліджень, пропонується наступний загальний порядок оцінювання ІПО:

- визначення (уточнення) рівня складності оперативної обстановки в районі

виконання завдань з забезпечення громадської безпеки;

- аналіз стану системи зв'язків і стосунків (відносин) між суб'єктами і об'єктами ІПВ, які склалися в інформаційно-психологічному середовищі;

- визначення ступеня вагомості суб'єкта впливу (політичні і соціальні групи, громадські організації тощо);

- експертне дослідження масової (колективної) свідомості населення, керівників органів державного управління (за визначеним рівнем), особового складу гвардії, який планується задіяти до виконання завдань з забезпечення громадської безпеки;

- визначення комплексу заходів протидії і захисту від ІПВ, який забезпечить приведення до потрібного стану (рівня) зниження напруженості ІПО.

Напрямок подальшого дослідження буде визначення переліку найбільш важливих чинників і умов, які будуть характеризувати складність ІПО в ході виконання особовим складом формувань НГУ завдань з забезпечення громадської безпеки.

УДК 355.318.:355.433.4:316.776.23

Бабков Ю.П., заслужений працівник освіти України, кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України; **Чепель М.О.**, ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

СПОСІБ РЕАГУВАННЯ НА ЗМІНИ СТАНУ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У ході виконання формуваннями Національної гвардії України (НГУ) завдань за призначенням створюється система інформаційно-психологічної безпеки (ІПБ), загальною метою функціонування якої є зменшення дії інформаційно-психологічних впливів (ІПВ) з боку суб'єктів впливу (СВ) на особовий склад. Елементами системи ІПБ особового складу формувань НГУ є: об'єкт впливу (особовий склад і органи управління НГУ);

зовнішні елементи забезпечення ІПБ (державні органи влади, міністерства тощо);

підсистема моніторингу, аналізування та прогнозування ІПВ;

підсистема протидії негативним ІПВ;

підсистема захисту від негативних ІПВ.

Підсистема моніторингу, аналізування та прогнозування ІПВ призначена для здійснення спостереження та селекції ІПВ з виробленням сигналів управління на підсистеми протидії та захисту від ІПВ для корегування відповідних заходів.

ІПВ будуть здійснювати СВ на об'єкт впливу(ОВ), використовуючи свій потенціал. Потенціалом СВ впливу буде сукупність задіяних і потенціальних можливостей, які використовує суб'єкт впливу при здійсненні ІПВ на ОВ. Потенціал ОВ визначається сумою потенціалів особового складу і органу управління, а саме сукупністю їхніх задіяних і потенціальних можливостей, які можуть бути використані з метою протидії та захисту від ІПВ.

Спосіб реагування на зміни стану системи ІПБ особового складу формувань НГУ буде полягати в моніторингу, оцінюванні і прогнозуванні інформаційно-психологічної обстановки (ІПО) в районі виконання завдань, визначенні різниці між потенціалами суб'єкта впливу (СВ) і елементами системи забезпечення ІПБ та формуванні комплексу заходів протидії і захисту від ІПВ, який забезпечить приведення до потрібного стану (рівня) зниження напруженості ІПО. Метою способу буде повернення рівня напруженості ІПО до звичайного; відновленні втраченого в ході виконання завдань потенціалу об'єкта впливу (ОВ); зменшенні потенціалу СВ засобами протидії, які будуть здійснювати внутрішні і зовнішні елементи системи ІПБ.

Напрямок подальшого дослідження буде визначення показників і критеріїв складності ІПО в ході виконання особовим складом формувань НГУ завдань з забезпечення громадської безпеки та оцінювання ефективності роботи системи ІПБ особового складу.

УДК 323.283

Балан М.І., заступник командувача Національної гвардії України, генерал-лейтенант; **Бабков Ю.П.**, заслужений працівник освіти України, кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України; **Шаповал О.М.**, старший викладач кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

На сучасному етапі державне управління розвитком Національної гвардії України відіграє одну з ключових ролей у забезпеченні національної безпеки і обороноздатності країни.

Під державним управлінням розвитком Національної гвардії України пропонується розуміти вид державного управління, цілеспрямований, регулюючий та організуючий вплив держави через систему її органів та посадових осіб в них на процеси перетворення, сталого розвитку і ефективну діяльність органів управління та службово-бойове застосування формувань

Національної гвардії України.

Цілеспрямований вплив держави з метою забезпечення реалізації національних інтересів, зокрема – досягнення необхідного рівня національної безпеки держави, здійснюється у формі розроблених вищими органами державної влади декларацій, доктрин, стратегій, концепцій, програм, планів. Сьогодні такими документами є: воєнна доктрина, стратегія національної безпеки, концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, концепція і державна програма розвитку Національної гвардії України, довгострокові програми розвитку озброєння та військової техніки держави тощо.

Регулюючий вплив держави реалізується шляхом закріплення конституцією та законодавством норм права щодо діяльності НГУ. Законами держави повинні бути чітко визначені повноваження, завдання і функції, НГУ, питання щодо соціального статусу та захисту військовослужбовців НГУ, принципи і умови їх діяльності, принципи та механізми демократичного цивільного контролю тощо.

Організуючий вплив держави на розвиток НГУ полягає у закріпленні органами державної влади організаційної структури, порядку створення і діяльності органів управління, формувань і установ НГУ. Він здійснюється у відповідності з визначеними законами правовими нормами в формі видання нормативно-правових актів (указів, постанов, директив, наказів, розпоряджень тощо) і міжнародних правових актів.

Подальший цивілізований розвиток України вимагає впровадження демократичної моделі управління суспільством, зокрема й воєнною організацією держави, а відтак і відповідного розвитку її складової – НГУ. Наразі на ці процеси значний вплив здійснюють швидкозмінна сучасна воєнно-політична і суспільно-політична обстановка, які значно стимулюють кількість і частоту управлінських впливів. Останнє призводить в умовах певних часових обмежень до недостатньої обґрунтованості управлінських рішень, виникненню певних протиріч і проблем з їх реалізації. Тому своєчасне виявлення і аналіз таких проблем є надто актуальним.

Розглянемо ряд проблем державного управління розвитком НГУ скрізь призму цілеспрямовання, регулювання і організування процесу розвитку.

Концепцією розвитку сектору безпеки і оборони України, введеною в дію Указом Президента України від 14 березня 2016 року основною метою розвитку Національної гвардії України є створення у її складі нових підрозділів, здатних у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони виконувати широкий спектр правоохоронних завдань та ефективно реагувати на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці.

В Концепції здійснений розподіл відповідальності складових сектору безпеки і оборони України, в тому числі НГУ, за організацію планування, реагування на загрози та під час виконання завдань за призначенням. НГУ у більшості кризових ситуацій для планування, реагування та застосування сил і засобів

має рольову функцію «Бере участь», тільки в сценарії «Збройний конфлікт всередині держави» має рольову функцію «Головна відповідальність». Але наразі виникає проблема в реалізації цієї функції внаслідок відсутності відповідного правового врегулювання цього концептуального положення. Крім того, є певна невизначеність в розумінні самого поняття «Збройний конфлікт всередині держави» і його відповідності визначеному нормами міжнародного права поняттю «Збройний конфлікт не міжнародного характеру». Така ж правова невизначеність стосується поняття «незаконне збройне формування» і відповідно його кваліфікація. Особливо важливо мати правову кваліфікацію в умовах застосування латентних методів ведення війни.

Потребує правового врегулювання процес підпорядкування НГУ при введенні воєнного стану. Якщо чинним законом «Під час дії воєнного стану Національна гвардія України для виконання завдань з оборони держави підпорядковується Міністерству оборони України», то проектом закону «Про національну безпеку України» пропонується інше підпорядкування «На період дії воєнного стану за рішенням Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України Національна гвардія України входить до складу сил оборони та підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил України. Хоча відношення НГУ до так званих сил оборони теж є проблематичним.

Сьогодні багато повноважень НГУ не врегульовані як законодавчими так і нормативно-правовими актами (повноваження військового командування, комендантів територій при правовому режимі надзвичайного стану, повноваження НГУ при припиненні масових безпорядків за тощо).

Неврегульованість цих питань може привести до невизначеності в прийнятті важливих державних рішень, несвоєчасному реагуванні на кризові ситуації, неадекватному обставині та неправомірному застосуванню потенціалу Національної гвардії, неефективному витрачання ресурсів і недостатньому ступеню досягнення мети розвитку НГУ.

УДК 351.75:355.42.001:355.426.4

Бацамут В.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, докторант Національної академії Національної гвардії України, полковник

ДО ПИТАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ ОПЕРАТИВНОГО УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, СТВОРЕНОГО ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

У разі виникнення в державі масштабних надзвичайних ситуацій соціального характеру (НС СХ), які стали результатом масових акцій протесту громадян (масових заворушень), у кризових регіонах, з метою забезпечення громадської

безпеки (ГБ), створюються оперативні угруповання гвардії.

Угруповання гвардії представляє собою тимчасове формування, створене із резервів з'єднань, військових частин та окремих підрозділів Національної гвардії України, сили якого зведені у певну систему і розгорнуті відповідним чином у будь-якому регіоні країни для виконання певних завдань. Зазвичай для забезпечення ГБ силами угруповання проводяться профілактичні, охоронні, ізоляційно-обмежувальні, режимні та інші заходи, а також спеціальні операції.

Наголошується, що наразі серед країн ближнього зарубіжжя проблема оцінювання ефективності дій загальновійськових угруповань військ (сил) глибоко розроблена російськими та білоруськими фахівцями. Разом із тим відмічається, що ці напрацювання і концепції, які в них закладені, не відповідають характеру правоохоронної діяльності і, тому, не можуть бути використані органами військового управління гвардії.

Проведений аналіз показав, що глибинні напрацювання в теорії службово-бойової діяльності Національної гвардії України з питань оцінювання ефективності дій угруповань гвардії при виконанні завдань із забезпечення ГБ відсутні. Ті праці, що наразі відомі у зазначеній теорії в основному спрямовані на визначення достатнього чисельного складу правоохоронних формувань, на обґрунтування їх оперативного шиккування, на питаннях раціонального розподілу наявних сил між угрупованнями гвардії, створюваними у кризових регіонах. Вважається, якщо потрібні (визначені) сили угруповання зосереджені у призначеному районі, то їх дії, при належній організації управління та всебічного забезпечення, у цілому будуть ефективними. Однак, практика застосування сил колишніх внутрішніх військ МВС України (листопад 2013 – лютий 2014 рр.) свідчить, що так буває не завжди – є протиборча сила з певними можливостями (потенціал цих можливостей задалегідь остаточно невідомий), яка, у свою чергу, намагається вирішити власні завдання.

У доповіді наголошується, що наведені аспекти створюють проблемну ситуацію у службово-бойовій діяльності Національної гвардії України і, тим самим, обумовлюють необхідність розроблення наукового підходу до оцінювання ефективності дій угруповання гвардії при виконанні завдань із забезпечення ГБ. У ході проведення наукових досліджень автором розроблений такий підхід.

Показником ефективності дій угруповання гвардії пропонується обрати темпи нормалізації оперативної обстановки у кризовому районі протягом визначеного періоду часу у співставленні їх з витратами фінансових та матеріальних ресурсів на утримання угруповання в цей період.

У доповіді розкривається зміст розробленого підходу, наводиться потрібна система обмежень для коректного проведення оцінювання.

УДК 355.40/.44 : [378.6.016:355(477)]

Башкатов Є.Г., кандидат військових наук, начальник кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Фалько С.А.**, кандидат історичних наук, викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ БОЙОВИЙ ДОСВІДУ СУЧАСНИХ ЛОКАЛЬНИХ ВІЙН

Загальновідомо, що науковим фундаментом сучасної воєнної теорії є історичний досвід. Практика життя підтверджує, що фактично жодне принципове питання сучасної воєнної науки взагалі і воєнного мистецтва зокрема не може бути успішно вирішеним без врахування і творчого використання цього досвіду, оскільки він є джерелом і базою руху вперед.

Глибоке засвоєння воєнно-історичного досвіду дозволяє належним чином осмислити і правильно розуміти сутність і зміст тих явищ і процесів у військовій справі, які існують і відбуваються у теперішній час та прогнозувати основні напрями і тенденції розвитку воєнного мистецтва. Результати воєнно-історичного дослідження розвитку форм і способів збройної боротьби мають бути підґрунтям для розроблення доктринальних документів, що визначатимуть подальші напрями реформування та розвитку ЗС та НГ України.

Досвід провідних країн світу дозволяє зробити висновок, що їх воєнно-політичне керівництво приділяє значну увагу воєнно-історичним дослідженням розвитку форм і способів збройної боротьби. Наприклад, у США розробленню програм розвитку збройних сил на десятирічний період передують дослідження розвитку воєнного мистецтва за останні 100 років.

Провідним ВВУЗ України, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Співпраця з керівництвом та науково-професорським складом надає можливість покращити рівень викладання професійних дисциплін в інших ВВНЗ нашої Батьківщини.

Досвід впровадження в навчальний процес ВВУЗ України узагальненого бойового досвіду сучасних локальних війн який використовує Національний університет оборони України ім. Івана Черняхівського є корисним для викладачів Національної Академії Національної гвардії України.

Звернемося до корисних та цікавих прикладів бойових дій сучасних локальних війн. Специфічний досвід бойових дій у Афганістані не може бути поширений на широкомасштабні бойові дії, однак під час підготовки з'єднань, частин і підрозділів може бути успішно використаний для дій в особливих умовах обстановки і місцевості, ведення контр партизанської боротьби.

Війна у зоні Перської затоки 1991 року принципово відрізнялася від усіх

попередніх війн ХХ століття. Основна роль у війні належала силам і засобам збройної боротьби, здатним застосовувати високоточну зброю. Змінився просторовий розмах боротьби, в орбіту воєнних дій був включений космос.

Масоване застосування високоточної зброї, новітніх засобів розвідки та управління військами і зброєю дозволило забезпечити дальнє вогневе ураження противника, при цьому війська коаліції багатонаціональних сил застосовували зброю, не зазнаючи впливу вогневих засобів противника. На думку деяких фахівців, війна в зоні Перської затоки показала, що стратегічного результату можна досягти без застосування масових сухопутних армій.

Потрібно враховувати досвід війни на Донбасі при складанні нових навчальних програм, курсу стрільб, значно більше уваги приділяти психологічній підготовці. І не на лекціях, а все більше на практичних заняттях необхідно впроваджувати бойовий досвід Українського війська.

Сьогодні локальні війни і збройні конфлікти фактично стали полігонами, де перевіряються нові зразки озброєння і воєнної техніки, форми і способи застосування збройних сил. На їх прикладі можна простежити стан воєнного мистецтва того чи іншого періоду і спрогнозувати його подальший розвиток.

УДК 355.746.1

Братко А.В., кандидат військових наук, доцент кафедри загальновійськових дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ ЛОКАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Протягом декількох десятиліть світ очікував третю світову війну – ядерну. Та не помітив наступ нової загрози – локальних збройних конфліктів, деякі з яких стали наслідком дій міжнародного тероризму, сепаратизму та гібридних воєн. Локальні конфлікти є одним із найнебезпечніших проявів конфронтації та протиборства у всьому світі, які, по суті, охопили майже всі континенти і являють собою важко контрольовані вогнища можливого переростання «холодної війни» в гарячу, а можливо і навіть глобального масштабу. Про небезпечність локальних збройних конфліктів свідчить те, що в післявоєнних конфліктах загинуло понад 25 мільйонів чоловік. У вирішенні локальних збройних конфліктах найголовніша роль на сьогодні приділяється їх безпосереднім виконавцям, а саме підрозділам, що виконують спеціальні завдання в особливих умовах. Саме досвід застосування спецпризначенців в конфліктах низької інтенсивності визначив їх роль та місце.

Тактика дій підрозділів спецпризначення в локальних конфліктах

формувався на основі набутого досвіду. Раніше вважалося, що шлях до перемоги лежить через знищення живої сили противника, а згодом і бойової техніки. Наразі стало очевидним, що підрив матеріальної бази противника, порушення його матеріально-технічного забезпечення – це найменш затратний, але найбільш ефективний спосіб наблизити перемогу. В даному випадку головна роль приділяється малим диверсійним підрозділам.

Аналіз застосування подібних підрозділів у більш ніж піввіковий період у різних країнах світу свідчить про те, що вони спроможні виконувати досить складні завдання, на вирішення яких потрібно витратити значно більше звичайних сил та засобів.

Основним підрозділом спеціального призначення в Державній прикордонній службі України є 10-й мобільний прикордонний загін, також відомий як 10-й окремий загін оперативного реагування «ДОЗОР» (в/ч 1496) – це орган охорони державного кордону, який безпосередньо виконує поставлені перед Державною прикордонною службою завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону України на визначених за рішенням керівництва Адміністрації Державної прикордонної служби ділянках державного кордону.

Таким чином, слід зазначити, що вирішальна роль у сфері вирішення збройних локальних конфліктів в особливих умовах відводиться підрозділам спеціального призначення. Ефективність використання сил і засобів спецпідрозділів у багатьох випадках залежить від управлінських якостей керівників підрозділів, тактики дій, натренованості особового складу, озброєння, екіпіровки, правильного та науково обґрунтованого рішення щодо застосування в залежності від завдання. Розробка науково-обґрунтованих рекомендацій щодо тактики дій підрозділів спеціального призначення в умовах збройних локальних конфліктів є перспективою подальших розвідок у даному напрямі.

УДК 351.75 : 355.422.21

Вайда Т.С., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ; **Кузнєцов О.І.**, викладач кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ

ВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ СТРІЛЬБИ З АВТОМОБІЛЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ТАКТИКИ БОРОТЬБИ ІЗ ЗЛОЧИНЦЯМИ: УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОНЦІВ

У практиці діяльності підрозділів Національної поліції України досить часто при організації практичних занять з тактико-спеціальної підготовки з особовим

складом недостатньо уваги приділяється спеціальній вогневій підготовці правоохоронців, зокрема, такому її аспекту, як тактиці ведення вогню при перебуванні поліцейських в автомобілі і забезпеченні їх безпеки від ураження. Прикладами таких ситуацій можуть бути: 1) спровокований злочинцями раптовий початок спеціальної операції; 2) здійснення нападу правопорушників на наряд поліції при під'їзді до місця події; 3) наближення до влаштованої злочинцями засідки на правоохоронців (автоколону, котру супроводжують поліцейські автомобілі тощо) в районі проведення бойових дій; 4) при непередбачуваних вимушених зупинках службового транспорту; 5) під час витягування поліцейських з автомобіля агресивно налаштованими особами із застосуванням заходів фізичного впливу тощо. Враховуючи специфіку роботи правоохоронців такий напад злочинців має за мету пряме вбивство поліцейських (знищення всіх працівників слідчо-оперативної групи (наряду автопатруля), при цьому правоохоронці є досить зручною мішенню.

Стрільба з автомобіля суттєво відрізняється від службово-бойових дій без транспортного засобу (на відкритій місцевості). Тому при цьому варто враховувати ряд факторів, а також слабкі і сильні сторони розміщення поліцейського в автомобілі: головна перевага правоохоронця – захисні властивості кузова автомобіля, в тому числі можливість використати транспортний засіб прикриття як потенційне укриття для особового складу.

Основна проблема для стрільби, з котрою зіштовхується поліцейський-стрілець при перебуванні всередині транспортного засобу, – це розміщене під кутом лобове скло. При веденні стрільби крізь нього варто враховувати той факт, що траєкторія польоту куль перших пострілів буде спрямована у більшості випадків вище цілі. У залежності від калібру та потужності боєприпасів це розкидування і об'єктивні погрішності влучень досить сильно відрізнятимуться. При стрільбі через лобове скло стрільцю варто вести вогонь через пробитий попередніми пострілами отвір (збільшується точність і знижується похибка влучень), за можливості – вибити скло назовні, якщо дозволяє обстановка.

Розглянемо ключові аспекти забезпечення безпеки при організації поліцейськими стрільби з автомобіля і порядок дій членів групи наряду (СОГ):

– в першу чергу при нападі старший наряду повинен подати команду іншим працівникам поліції (водієві та її пасажирам) лягти на підлогу (сидіння) і діяти по заздалегідь відпрацьованому (обумовленому) плану. Варто пам'ятати, що часу та можливості довго пояснювати у старшого наряду немає, при цій команді всі правоохоронці повинні чітко знати і виконувати свої дії. Також, заздалегідь, при тренуваннях варто визначити особу-члена наряду (групи), яка подаватиме сигнали сповіщення до чергової частини ГУНП про напад на автомобіль;

– водій-охоронець за рахунок оперативного збільшення швидкості та застосування маневрування транспорту повинен вжити всі дії, що б вивести групу з-під вогню злочинців; він завжди діє під суворим контролем старшого наряду, чітко виконуючи його команди. У випадку правильних маневрів є ймовірність залишення поліцейськими місця події без відкриття ними стрільби у відповідь;

– розпочинаючи бій, доцільно пам'ятати про заходи безпеки (правоохоронці можуть загинути або бути пораненими внаслідок хаотичної стрільби своїх товаришів); кожен з правоохоронців під час бою відповідає за свій сектор вогню і веде в ньому спостереження, при цьому треба коригувати свої дії з іншими поліцейськими голосом, а з машиною супроводу – по радіостанції;

– з точки зору безпеки – брати до уваги, що деякі частини кузова автомашини легко прострілюються (двері, багажник, лобове скло і т.д.), а також змінюють траєкторію польоту куль;

– при нападі на автомобіль всім поліцейським в салоні необхідно відстебнути ремені безпеки (їх маневруванню на місці ніщо не повинно заважати);

– оперативно (перед поїздкою) уточнити, де у правоохоронців розташовані запасні магазини (в навісці на поясному спорядженні, у кобурі, на бронешилеті або в багажнику автомобіля). Якщо вони знаходяться не в навісці на тілі, то необхідно розмістити його (підсумок) у салоні транспортного засобу так, щоб мати швидкий доступ до нього у разі потреби. Під час стрільби доцільно вести облік витрат і залишок боєприпасів;

– якщо автомобіль групи правоохоронців спеціально бронювався (наприклад, автомобілі інкасації), доцільно враховувати при стрільбі розташування захисних броньованих листів у кузові транспортного засобу, використовувати їх як щити; двері відіграють функцію захисту правоохоронців;

– необхідно використовувати при організації активної оборони і захисту спеціально приготовані для таких випадків броньовані накидки;

– віддаленість від кузова автомобіля – позитивний фактор забезпечення безпеки для поліцейського, але варто пам'ятати про можливий рикошет куль;

– під час нападу на автомобіль поліцейських вони повинні використати всі можливості для проведення оперативної аварійної евакуації з пошкодженого транспортного засобу, автомобіль супроводу (при наявності) повинен прикривати вогнем та маневрами ці тактичні дії.

Отже, застосування тактично грамотних дій щодо ведення стрільби з автомобіля наряду (СОГ) може слугувати ефективним прийомом спеціальної тактики у боротьбі із злочинцями та забезпечити безпеку поліцейського.

УДК 35.071.1

Волков І.М., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, підполковник;
Каплун Є.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, майор

**ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ «АНТИКОНФЛІКТНИХ ГРУП»
ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ
ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ**

Одним з основних методів міліції і внутрішніх військ України при припиненні масових заворушень в минулому був силовий метод, негативними наслідками якого були непропорційність дій як з боку правоохоронців, так і учасників масових заходів, застосування сили стосовно мирних учасників акцій, що призводило до ескалації конфлікту, вчинення провокаційних дій з боку радикально налаштованих учасників мітингу, і як наслідок до втрати правоохоронцями контролю над ситуацією.

Пріоритетом в теперішній час є впровадження тактики переговорів та мінімізації силового впливу на протестувальників, основним принципом якої є уникнення фізичного примусу настільки, наскільки це можливо.

Останнім часом в діяльності Національної поліції спостерігається тенденція до впровадження у роботу з протестувальниками «антиконфліктних груп» або так званої «поліції діалогу» чи «діалогових» підрозділів поліції.

На ці групи зокрема можуть покладатись такі завдання:

- сприяння проведенню масових заходів,
- захист права громадян на свободу мирних зібрань,
- підтримання постійного діалогу із учасниками масового заходу,
- запобігання можливим конфронтаціям та сприяння їх деескалації,
- врегулювання конфліктів несилowymi методами.

Конструктивний діалог правоохоронців з організаторами масового заходу створює певні запобіжники: коли існує спільна домовленість про рух колони, розміщення туалетів, питної води, медичних пунктів, це знижує вірогідність застосування насилля з обох боків, а отже підвищує шанси на те, що все відбудеться спокійно. Для керівництва поліції – це можливість так продумати свою тактику, аби гарантувати безпеку як протестувальникам і своєму персоналові, так і можливим учасникам контр-протестів.

Розвиток в Україні «поліції діалогу» проводиться зокрема в рамках діяльності Консультативної місії ЄС в Україні (КМЄС). Ключовим моментом нової концепції є деескалація з метою запобігання спалахам насильства. Основними моментами такого підходу є. Перший-володіння інформацією про

те, хто бере участь у масовому зібранні. Другий-вміння розрізняти групи, що входять до складу натовпу, та визначати ризики. Третій-постійний діалог з організаторами заходу і власне учасниками масового зібрання. Насамкінець, четвертий-сприяння. Сприяння – це спрямування роботи правоохоронців на захист прав людини, наприклад, права на свободу зібрань.

Враховуючи, що при забезпеченні публічного (громадського) порядку і безпеки під час проведення масових заходів, головну роль відіграють сили Національної поліції, то керівному складу НГУ, який залучається до виконання таких службово-бойових завдань (СБЗ) необхідно, разом з іншими заходами, встановити тісний контакт з старшими (керівниками) таких «антиконфліктних груп», що буде сприяти досягненню головної мети такої діяльності – попередження виникнення масових заворушень.

Для цього у складі підрозділів НГУ було-б доцільним створення власних «антиконфліктних груп», які б виконували аналогічні завдання з урахуванням основних функцій та завдань, покладених на НГУ під час масових заходів. Це б дозволило з одного боку, разом з представниками інших правоохоронних підрозділів прийняти активну участь у здійсненні превентивної діяльності, забезпечило б безперервне надходження інформації, що з іншого боку покращило б якість, ефективність та своєчасність прийняття управлінських рішень командуванням підрозділів НГУ.

УДК 355.4

Гарбузов О.А., старший викладач, Інститут підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
Пономарьов В.О., старший викладач, Інститут підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, підполковник;
Меленті Є.О., кандидат технічних наук, т.в.о. завідувача спеціальної кафедри, Інститут підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, майор

ОСНОВНІ СПОСОБИ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ В НЕКОНТРОЛЬОВАНІЙ ЗОНІ ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Спеціальні операції, що проводяться у неконтрольованій зоні вимагають значної вогневої переваги сил, які залучаються до операції для знищення противника. Це обумовлено необхідністю реалізації концепції дальнього вогневого ураження, вимогою до максимального збереження своїх сил, необхідністю вести бої із досить багаточисельними військовими формуваннями противника, незаконними збройними формуваннями (НЗФ).

Основними способами ведення бойових дій в неконтрольованій зоні внутрішнього збройного конфлікту є дії із засідок, прочісування, ведення пошукових дій, дії по реалізації розвідданих.

Дії із засідок. Суть цього способу бойових дій полягає в тому, що щодня певна кількість підрозділів, спеціально підготовлених для проведення засідок, за єдиним планом виходить у призначені райони. Бій із засідки, на відміну від звичайного, складається із двох фаз. У першій фазі засада здійснює залп по противнику із усіх видів зброї. Цей перший раптовий залп є найбільш важливою компонентою засідки. Після першого залпу противник одержує великі втрати. Після зупинки противника і зайняття бойових позицій починається друга фаза засадного бою – звичайний вогневий бій, у якому противники ведуть збіглий вогонь до повного знищення однієї зі сторін.

Прочісування. Цей спосіб застосовується у випадку, якщо противник, користається активною підтримкою місцевого населення, укривається сам чи створює склади зброї, боєприпасів і продовольства в селах й невеликих містечках. І якщо навіть серед жителів є особи, вороже настроєні до нього, вони зі страху перед жорстокою розправою не зважуються на співробітництво з урядовими силами. Тоді проводяться прочісування (обшуки) як профілактичний і репресивний засіб. Прочісування організується звичайно в тісному співробітництві з підрозділами Національної гвардії і органами контррозвідки. Командири зобов'язані не допускати ніякого витoku інформації про прочісування, що готується. Прочісування, включає наступні етапи: оточення, блокування району, проведення пошукових дій, відконвоювання затриманих, проведення фільтраційних заходів.

Ведення пошукових дій. У населені пункти доцільно вводити підрозділи з декількох напрямків. При цьому слід заздалегідь розділити всі сили на три частини, з яких перші дві забезпечують ізоляцію села і проведення обшуку, а третя знаходиться в резерві. Головним способом пошуку є обшук будинків і жителів, затримка підозрілих осіб – особлива увага за таких умов приділяється ідентифікації тих, хто, можливо, є членом НЗФ.

Дії по реалізації розвідувальних даних. Сутність дій по реалізації розвідувальних даних полягає в тому, що для оперативного впливу по виявлених групах противника призначаються спеціально підготовлені чергові підрозділи в тому числі авіація й артилерія. Основним прийомом бойових дій є наліт, що застосовується з метою знищення груп противника, його пунктів управління, складів і інших об'єктів, а також захоплення командирів загонів і керівників НЗФ. Успішне проведення нальотів забезпечувалося: наявністю точних розвідувальних даних про об'єкт нальоту; швидкістю і скритністю висунання; раптовістю здійснення нальоту, рішучістю і стрімкістю дій особового складу; чіткою взаємодією всіх сил і засобів.

Також в доповіді розглянуто сутність та особливості рейдово-штурмових,

розвідувально-ударних дій, можливості щодо блокування та ізоляції району зосередження противника. Особливу увагу при плануванні та проведенні спеціальних операцій зі знищення НЗФ слід зосереджувати на міжвідомчій взаємодії правоохоронних органів і військових формувань, гнучкій системі управління та прийняття рішень, яка отримує розвіддані про зміну оперативної обстановки в реальному режимі часу.

УДК 355.426

Гармаш В.П., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії будівництва та оперативного застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦІЇ НІМЕЧЧИНИ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Під час зрівняльного аналізу тактики дій правоохоронців країн-членів ЄС по припиненню масових заворушень з метою забезпечення громадської безпеки з діями правоохоронців України. Найбільш цікавою тактикою, котру можливо використовувати в сучасних умовах на території України, є тактика поліції Германії. Зазначена тактика націлена, перш за все, на дотримання прав людини, гідного ставлення до норм моралі у суспільстві та не допущення катування людей. І лише при умовах дотримання вище зазначених норм забезпечується громадська безпека.

В Германії важко собі уявити таке, щоб хтось із громадян почав би відбивати правопорушника, якого затримала поліція чи жандармерія, тому що злісна непокора законним (і на цьому необхідно поставити наголос), вимогам з боку правоохоронців потягне за собою негайне застосування сили. І в подальшому суворе покарання з боку закону, котре буде винесено та оголошено в суді, як у вищому органі судочинства, на підставі доказаної вини.

Доказова частина вини будь якого правопорушення, вчиненого під час масових заходів, перш за все складатиме не лише будь які свідчення свідків і самих правоохоронців, а суду в обов'язковому порядку буде надано фото та відео фіксація правопорушення, кримінального проступку або злочину, котра зроблена, як правило, із використанням відкритих, тобто не прихованих сучасних засобів фото та відео фіксації, котрі перебувають на озброєнні правоохоронних органів.

Таким чином, використання правоохоронцями спеціальних засобів фіксації відкритого типу тобто не прихованих перш за все утворює психоморальний стримуючий вплив на осіб, які виношують намір скоїти правопорушення,

захищає права громадян які беруть участь у масових заходах, та у разі застосування сили або спеціальних засобів захищають права правоохоронців та не здійснюють психологічних перешкод для виконання завдань і функцій з охорони громадського порядку та громадської безпеки.

У Німеччині поліція використовує тактику за принципом «праски». Тобто, якщо на поверхні одязі є складка, то її розгладжують, а не вирізають. Розгладжування проходить до тих пір, доки складка не зникне. За таким принципом німецька поліція застосовує силу та спеціальні засоби, доки протестувальники не будуть розсічені на дрібні групи і розійдуться по домівках. Досягається вище зазначене тим, що мітингувальників правоохоронці постійно тиснуть та спонукають до переміщення по місцевості і вулицях населених пунктів, чим намагаються їх зморити фізично при цьому поділяють на дрібні групи, що фактично деморалізує натовп та не надає можливості мітингувальникам бути впевненими у досягненні своїх цілей. Кожний наступ правоохоронців на натовп закінчується досягненням ними цілі застосування тактичного прийому. Таким чином, застосування мітингувальниками предметів, що в змозі завдати шкоди правоохоронцю та громадянам надихає їх на думку, про те що вони не є ефективні, і не оправдовують їх застосування взагалі. Тому, після кожного наступу правоохоронців інтенсивність застосування натовпом різних предметів для нанесення можливої шкоди здоров'ю правоохоронців падає. А все, що використовується натовпом не більш не менш як створення яскравого малюнку для засобів масової інформації. Таким чином, натовп, який утворився внаслідок різних акцій протесту фактично не в змозі протистояти правоохоронцям.

УДК 355.431, 355.426

Годлевський С.О., начальник науково-дослідної лабораторії будівництва та оперативного застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, підполковник

КРИТЕРІЇ ДОСТАТНОСТІ БОЙОВОГО СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ЩО СТВОРЮЄТЬСЯ ДЛЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В СЕРЕДИНІ ДЕРЖАВИ

Одним з найважливіших питань, що потребує вирішення завдання з локалізації зони збройного конфлікту в середині держави є обґрунтування такого бойового складу угруповання НГУ, який би враховував: мету створення угруповання, прогноз розвитку воєнно-політичної та оперативної обстановки, бойовий склад і прогнозований характер дій незаконних збройних формувань (НЗФ) та наявні

ресурсні можливості держави. З цією метою автором запропоновано критерії достатності бойового складу угруповання НГУ, що підтверджені розрахунками і моделюванням дій угруповання на фоні єдиного сценарію розвитку оперативної обстановки. У якості основного критерію приймається ступінь вклинення НЗФ у смугу ізоляції при обмеженнях на обсяг виконання необхідних завдань і прогнозованих втратах особового складу.

Співвідношення значень показників досягнутої і потрібної ефективності дозволяє оперативно оцінювати рівень достатності бойового складу угруповання. Якщо ж бойовий склад недостатній для виконання усього обсягу завдань, то встановлюється пріоритет у використанні сил і засобів для виконання критично важливих завдань, здійснюється пошук доцільних способів дій, що дозволяють досягти потрібної ефективності виконання завдання з локалізації зони конфлікту наявними силами і засобами. В кінцевому рахунку це дозволить знайти раціональний бойовий склад у відповідності з умовами обстановки і обмеженнями.

Критерії можуть мати такий вигляд:

а) низький рівень достатності – відповідає такому бойовому складу, який дає можливість: наносити ураження НЗФ, що проривається, зривати його замисли і плани, міцно утримувати рубіж гранично допустимого вклинення НЗФ, що проривається в смугу ізоляції з притягненням додаткових сил і засобів від інших силових структур за умови:

1) не перевищення максимально можливого рівня втрат особового складу;

2) виконання переліку критично важливих завдань щодо локалізації зони конфлікту (охорона громадського порядку, охорона важливих об'єктів тощо);

3) не перевищення термінів на створення угруповання й виконання завдань;

б) середній рівень достатності – відповідає такому бойовому складу угруповання (із засобами посилення), при якому воно здатне не допустити вклинення НЗФ в смугу ізоляції за умови (обмеження):

1) не перевищення максимально можливого рівня втрат особового складу;

2) виконання переліку основних завдань щодо локалізації зони конфлікту;

3) не перевищення термінів на створення угруповання й виконання завдань;

в) високий рівень достатності – такий бойовий склад угруповання (без засобів посилення), який достатній для не допущення вклинення НЗФ в смугу ізоляції за умови (обмеження):

1) не перевищення максимально можливого рівня втрат особового складу;

2) виконання усього переліку необхідних завдань щодо локалізації зони конфлікту;

3) не перевищення термінів на створення угруповання й виконання завдань.

Надалі таким критеріям можуть бути надані числові вираження, проведене нормування для здійснення оцінки і порівняння математичними методами.

УДК 355.73

Голова М.А., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, працівник ЗСУ; **Юрченко Р.В.**, викладач кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, підполковник

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ
В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ**

З метою надійної охорони та оборони польових складів ракетно-артилерійського озброєння та запобіганню випадкам здійснення диверсій та терористичних актів, у тому числі із застосуванням безпілотних літальних апаратів організовується трирівнева система охорони та оборони.

1-рівень – безпосередня охорона периметру об'єкту.

Охорона об'єкту здійснюється особовим складом тимчасової варти. Для розміщення варти обладнується вартове приміщення. Вартове приміщення розташовується на спеціально відведеній для нього території в капонірі з обладнанням ходів сполучення до інших об'єктів варти (бліндаж для укриття особового складу, окопи для заняття кругової оборони, тощо).

Територія навколо вартового приміщення огорожується огорожею висотою не менш як 2 метри та замикається до зовнішньої огорожі поста.

2-рівень – цілодобове патрулювання навколо об'єктів.

З метою забезпечення цілодобового патрулювання навколо об'єктів на відстані 200–500 метрів, але не ближче ніж 100 метрів до об'єкта із урахуванням особливостей місцевості, призначається патруль у складі 3-4 військовослужбовців зі штатною зброєю.

У денний час призначається додатковий патруль, який висувається від об'єкта на відстань до 2-х кілометрів у секторах між спостережними постами та здійснює пошуково-розвідувальні рейди на наявність схронів, ймовірних місць ведення спостереження розвідувально-диверсійних груп. Черговість здійснення такого патрулювання по секторах не повинно мати постійний характер.

Для несення служби патрульними складається кілька графіків чергувань, які виключають однаковість руху патрульних за часом.

Час дії кожного графіка визначається черговим частини.

3-рівень – спостереження за підступами до об'єкта, який охороняється та повітряним простором над ним зі скритих спостережних постів по периметру, які обладнуються на відстані 1,5-2 км.

Спостережні пости виставляються в місцях ймовірної висадки та на шляхах ймовірного руху розвідувально-диверсійних груп, або безпілотних літальних

апаратів з метою їх виявлення та завчасного оповіщення чергових сил. Особовий склад який виставляється на них повинен бути забезпечений оптичними засобами спостереження та нічного бачення, а також засобами транкінгового або радіозв'язку.

За-рівень – моніторинг ситуації на під'їзних шляхах до об'єкту, що охороняється та на прилеглий території мобільною групою на автомобілі у складі 2-3 військовослужбовців із засобами спостереження та зв'язку. Ця мобільна група курсує кожні 2–3 години, зі змінним графіком уздовж об'єкта, який охороняється і навколо нього в радіусі до 10 км.

З метою протидії безпілотним літальним апаратам та прикриття повітряного простору над об'єктом що охороняється, у вартовому приміщенні додатково закладається кулемет та обладнується позиція (вогнева точка) для ведення вогню. Кулеметник призначається зі складу підрозділу, який прибуває для посилення варті. При загрозі застосування безпілотних літальних апаратів кулеметник повинен працювати в системі наявних у частині засобів протиповітряної оборони.

УДК 355.426.4:519.816:519.233.32

Головань О.М., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, майор

ДО ПИТАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ПЕРЕГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО РАЙОНІВ ОПЕРАТИВНИХ ДІЙ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Наразі в країні спостерігається складна суспільно-політична обстановка. Низькі соціальні стандарти, заборгованість заробітної плати в бюджетній сфері, боротьба різних політичних партій за владу в країні та інші фактори сприяють збільшенню кількості акцій протесту громадян та їх чисельності.

Складна обстановка у соціальній сфері в будь-який момент може привести до масових заворушень і виникнення в державі надзвичайних ситуацій соціального характеру (НС СХ).

Для реагування на НС СХ у кризових регіонах створюються оперативні угруповання Національної гвардії України (ОУ НГУ).

Як правило створення ОУ НГУ потребує залучення резервів військових частин одразу кількох оперативно-територіальних об'єднань, що приводить до виникнення ризиків втрати контролю над зонами їх відповідальності.

У масштабах країни сумарне значення цих ризиків може бути значним, що створює загрози внутрішній безпеці країни у цілому. Крім того, сили гвардії

потрібно зосереджувати у призначених районах із найменшими витратами часу та ресурсів.

Практика діяльності свідчить, що раціональне перегрупування сил є проблемним питанням у теорії службово-бойової діяльності НГУ та потребує наукового розроблення. Проведений аналіз наукових праць з визначення раціональних варіантів розподілу (перегрупування) сил до кількох районів оперативних дій (РОД) свідчить, що ці питання не досліджувалися.

Для вирішення даного проблемного питання автором було розроблено методичку визначення раціонального варіанту перегрупування сил Національної гвардії України до районів оперативних дій для виконання завдань із забезпечення громадської безпеки.

Розроблена методика завдяки комплексному врахуванню: оцінок ризиків втрати контролю над зонами відповідальності військових частин які виділяють свої резерви до складу створюваних угруповань, складності оперативної обстановки в зонах відповідальності військових частин, пріоритетів РОД, витрат часу та ресурсів, дозволяє виробляти раціональні, в інтересах командування НГУ, варіанти перегрупування сил гвардії до РОД, в тих умовах оперативної обстановки, що склалася і прогнозується в країні. Вироблений варіант (план) перегрупування сил НГУ містить:

- перелік військових частин, що виділяють резерви;
- чисельний склад резерву від певної військової частини;
- призначений РОД резервам військових частин;
- розподіл резервів військових частин за чергами;
- кількість транспорту, що потрібна для перевезення особового складу;
- час прибуття резерву певної військової частини до призначеного РОД.

УДК 355.541.2

Голубок М.Г., кандидат військових наук, доцент кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Шерстюк А.Д.**, викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЛАЗЕРНИХ СИСТЕМ ІМІТАЦІЇ ВОГНЮ В СИСТЕМІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Підвищення рівня індивідуального та групового тактичного вишкілу військовослужбовців Національної гвардії України та готовність до виконання завдань за призначенням пов'язаних з застосуванням вогнепальної зброї є одним з головних напрямків бойової підготовки.

Нині в тактичній підготовці армій країн світу Північноатлантичного альянсу широко використовуються лазерні імітаційні системи. Протягом останніх років постійний аналіз дій, що відбуваються на тактичному полі, як на рівні окремого солдата і підрозділу, так і на рівні організації бою штабами, тричі призводив до змін у бойовому статуті сухопутних військ Сполучених Штатів Америки. Тобто сьогодні застосування новітніх лазерних та комп'ютерних технологій стало тим фактором, який реально впливає на формування тактичних доктрин найпотужніших збройних сил світу.

Звісно, застосування імітаційних систем не може повністю замінити повноцінних вогневих тренувань – навчитися стріляти влучно можна лише стріляючи. Однак для тактичного вишкілу, лазерні системи є тією складовою, яка забезпечує виведення підготовки військ на якісно вищий рівень.

В процесі тактичної підготовки Національної гвардії України – індивідуальної чи колективної з лазерними системами імітації, потрібно виходити з того, що військовослужбовці та підрозділи мають бути поставлені в умови, що максимально наближені до бойових. Лазерні системи імітації дозволяють не тільки візуально бачити, як здійснюється поразка цілей, а й наглядно демонструє наслідки певної тактики дій протидіючих сторін, вміння командирів приймати доцільні рішення, що обумовлені обстановкою, що склалася.

Встановлені на зброї та спорядженні кожного бійця пристрої посилають на сервер центрального пункту управління дані щодо всього, що відбувається на полі бою. Надаючи власний номер кожній бойовій одиниці, після заняття можна проаналізувати, скільки було зроблено пострілів, скільки було влучень у ціль та промахів, скільки разів було відкрито вогонь по тій самій цілі, скільки результатів «уражено», скільки набоїв використано для ураження однієї цілі тощо. Це дає можливість провести ретельне вивчення тактичного застосування підрозділів зовсім іншого якісного рівня.

На сьогоднішній день головною вимогою під час кожного тактичного навчання будь-якого рівня незмінно залишається видовищність дійства. На передодні кожного такого навчання передують десятки репетицій, і будь-яка зміна, не передбачена сценарієм, незмінно призводить до руйнування всього дійства.

Насправді методика підготовки військ із застосуванням лазерних систем імітації не дуже відрізняється від існуючої нині – те ж саме поетапне проведення занять на навчальних місцях, де завершальною фазою є тактичне навчання. Але з єдиною поправкою: репетицій немає. Вони втрачають сенс. Ці системи дозволяють виключити факт передбачення сценарію поразки цілей, а також виведення з ладу зброї військовослужбовця та озброєння військової техніки, що буде вимкнена, коли у них влучать. Все це вносить свої корективи в результат цих навчань.

УДК 519.876.5

Городнов В.П., доктор військових наук, професор, професор кафедри управління повсякденної діяльності факультету №1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України; **Суконько С.М.**, ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, майор

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПІДРОЗДІЛУ ОХОРОНИ ЩОДО ФІЗИЧНОГО ЗАХИСТУ ЯДЕРНОЇ УСТАНОВКИ ПРИ НАПАДІ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ

В Україні для вироблення електроенергії використовуються п'ять атомних електростанцій, які можуть бути об'єктами вчинення диверсій. Протидіють визначеній загрози системи фізичного захисту кожної ядерної установки, які включають: підрозділ охорони (ПО), сили реагування та інженерно-технічні засоби.

Відповідно до рекомендацій щодо фізичної ядерної безпеки міжнародного агентства з атомної енергетики у процесі побудови та в ході експлуатації атомних електростанцій проводиться оцінка вразливості системи фізичного захисту. При цьому визначаються можливості підрозділу охорони виконати завдання з недопущення вчинення диверсії озброєними злочинцями.

У разі нападу на ядерну установку (атомну електростанцію) озброєними злочинцями протистояти їхнім діям до прибуття сил реагування ззовні буде ПО. Із цією метою особовий склад підрозділу охорони може вести бій. Випадковий розвиток бою, невизначеність даних про чисельність злочинців, їх озброєння та замисел дій породжують проблему теорії та практики щодо прогнозу можливих результатів бойових дій сил охорони.

З метою вирішення визначеної проблеми розроблена методика оцінювання підрозділу охорони щодо фізичного захисту під час нападу озброєних злочинців.

У основу методики покладено марковські моделі з безперервним часом і дискретними станами із урахуванням структури бойового порядку сил охорони по всій протяжності рубежу блокування при протидії озброєним злочинцям.

Методика дозволяє спрогнозувати результат та тривалість бою сил охорони з озброєними злочинцями і як наслідок – визначити можливість підрозділу охорони протистояти противнику до прибуття сил реагування ззовні (резерву). Це дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо формування підрозділу охорони при створенні системи фізичного захисту у разі зміни об'єктових загроз.

УДК 355.45:355.425.6:519.2:519.81

Дробаха Г.А., доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної академії Національної гвардії України; **Катещенок А.В.**, начальник центру охорони праці і пожежно-технічного нагляду Служби безпеки України

ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ВЗАЄМОДІЇ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ЗАХИСТУ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ ВІД ДІЙ ДИВЕРСІЙНИХ СИЛ ПРОТИВНИКА

Аналіз поглядів на застосування диверсійно-розвідувальних сил у сучасній війні показує, що вони будуть застосовуватися не епізодично, а систематично, комплексно і масовано із залученням як сил спеціальних операцій так і іррегулярних озброєних формувань.

Разом з тим, при дослідженні змісту протидиверсійної боротьби не приділяється достатньої уваги можливим варіантам дій диверсійно-розвідувальних сил противника із застосуванням запалювальної зброї, що дає можливість поразити об'єкт без проникнення на його територію. А проблемні питання організації тісної взаємодії сил охорони правопорядку під час виконання завдань щодо протидії диверсійно-терористичної діяльності у складних умовах обстановки на важливих об'єктах залишаються недостатньо дослідженими.

З огляду на це вирішено наукове завдання, яке полягає в розробленні методики визначення способів взаємодії сил охорони правопорядку під час протидії диверсіям, що здійснюються шляхом ініціювання пожеж на важливих елементах об'єкта без проникнення на його територію, яка враховує збільшену кількість факторів з організації взаємодії в умовах різної інформаційної обстановки та обґрунтування за її допомогою ефективного способу взаємодії.

Для вирішення відповідного наукового завдання розв'язані часткові задачі дослідження, що дозволило отримати нові наукові результати, а саме:

– розроблена модель процесу виникнення й розповсюдження пожежі у разі диверсій, що здійснюються шляхом ініціювання пожеж на важливих елементах об'єкта без проникнення на його територію. Наукова новизна полягає у використанні розробленої моделі з урахуванням умов її застосування під час диверсій на важливих об'єктах для прогнозування можливого способу підривних дій та наслідків;

– розроблений метод визначення раціональних способів взаємодії сил охорони правопорядку під час захисту важливих державних об'єктів від здійснення підривних дій противника повітряним і наземним шляхом, яка відрізняється від відомих врахуванням збільшеної кількості факторів, що впливають на організацію взаємодії, при використанні різної структури нечіткої початкової інформації. Наукова новизна полягає у визначенні, на основі фактичних та передбачуваних

відомостей про противника, раціональних способів взаємодії сил за допомогою методів обробки нечіткої інформації з використанням основних положень теорії нечітких множин та теорії очікуваної корисності;

– розроблена методика визначення раціональних способів взаємодії сил охорони правопорядку при протидії диверсіям, що здійснюються шляхом ініціювання пожеж на важливих елементах об'єкта без проникнення на його територію, яка відрізняється від відомих введенням показників та критеріїв оцінювання способів взаємодії на підставі теорії прийняття рішень, що дозволяє вибрати ефективний спосіб взаємодії в залежності від способу дій противника. Наукова новизна полягає у декомпозиції задачі багатокритеріального вибору ефективного способу взаємодії на основі аналізу властивостей відношення переваги на множині альтернатив із застосуванням апарату нечіткої логіки.

УДК 355.426.4 : 351.742

Дробаха Г.А., доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України;
Назаренко О.Л., ад'юнкт докторантури і ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, підполковник

РАЦІОНАЛЬНІ СПОСОБИ ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ЇХ ПРОТИСТОЯННЯ З НАТОВПОМ ЗА УМОВ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Сьогодні в Україні спостерігається складна суспільно-політична обстановка. Масові акції протесту у ряді регіонів країни носять або явно деструктивний характер, або засновані на активному виразі протиріч, що накопичуються у суспільстві. Для припинення масових заворушень залучаються сили та засоби Національної гвардії України (НГУ). На гвардію покладається виконання завдання зі здійснення режимних і силових заходів, спрямованих на локалізацію масових заворушень і нормалізацію обстановки. Для формувань НГУ необхідно розробити раціональні способи застосування. З досвіду військ відомо, що раціональним способом буде той, що дозволяє під час застосування формувань НГУ:

- досягти мети дій та виконати поставлене завдання;
- досягти більшої ефективності дій у порівнянні з іншими способами;
- використовувати можливості гвардії у відповідності до визначених критеріїв за умов обстановки, що склалася, очікуваних дій натовпу та своїх сил.

З метою оптимізації дій і покращення якості виконання завдань, розроблена методика застосування формувань НГУ для припинення масових заворушень, яка залежно від сформованих умов, (масштабу заворушення, тактичних прийомів, дій, які застосовуються під час виконання завдань за призначенням, та підходів

щодо формалізації задачі вибору раціональних способів застосування формувань гвардії для припинення масових заворушень дозволить обрати та сформулювати способи дій, які дають потрібний ефект при наявних силах і засобах гвардії.

Запропоновано підхід щодо визначення раціональних способів дій застосування формувань НГУ з урахуванням закономірностей протистояння з натовпом за умов масових заворушень.

Представлено наступні способи застосування формувань НГУ під час протистояння з натовпом за умов масових заворушень: превентивний; точковий; комплексний.

Сутність превентивного способу полягає у недопущенні проникнення порушників у населений пункт, що мають на меті участь у масових заворушеннях.

Формування НГУ застосовується точковим способом в тому випадку коли превентивний спосіб проводити запізно або якщо він не дав очікуваних результатів. Завдання формування НГУ в цьому випадку полягає в забезпеченні охорони громадського порядку під час ходи, вчасне блокування натовпу в тому числі й відгородження натовпу з одними поглядами від натовпу з протилежними і припинення масових заворушень не допускаючи збору натовпу у визначеному місці.

Формування гвардії застосовується комплексним способом у випадках коли попередні способи застосування не дали очікуваного результату, велика маса натовпу зібралась на майдані і чинить масові заворушення. Під час протікання вищевказаних подій формування виконує комплекс заходів щодо припинення масових заворушень.

Напрямок подальшого дослідження є розроблення рекомендацій щодо удосконалення способів застосування формувань НГУ під час протистояння з натовпом, який чинить масові заворушення та оцінка можливостей виконання поставлених завдань.

УДК 614.0.06

Дурач В.М., начальник кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, полковник; **Вавроневи́ч А.Р.**, доцент кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, підполковник

КООРДИНАЦІЯ СПІЛЬНИХ ДІЙ В МІЖВИДОВИХ ОПЕРАЦІЯХ З ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Під час виконання спільних завдань підрозділами Збройних Сил України та Національної гвардії України (специфічних діях, пов'язаних з ліквідацією

надзвичайних ситуацій) існують непорозуміння, внаслідок відсутності «єдиного керівника» і як наслідок недостатня координація важелів управління різних силових структур. Наприклад, бойові статuti механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України не передбачають виконання "змішаних" завдань різними силовими структурами, крім того, психологічно загальновійськовому командирю (з одного збройного формування) важко виконувати (або віддавати) розпорядження офіцеру іншої силової структури. Однак успіх виконання різних заходів, до яких залучаються збройні формування силових структур та здатні виконувати однакову функцію за специфікою (оперативно-розшукові, режимні заходи, посилення охорони, евакуація населення, тощо) залежить в першу чергу від злагодженості дій різних підрозділів, які здебільшого виконують допоміжну функцію. Перш за все, завчасно за єдиними сигналами оповіщення, завданнями, місцем, часом, можливими варіантами дій.

Для якісного загального управління різновидовими функціональними структурами необхідно законодавчо визначити структури спільних штабів (змішаних структур), управлінь, функціональні завдання різним формуванням та функції посадових осіб спільного штабу. Наведену проблему слід використовувати у контексті спільних операцій для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (природного або техногенного характеру).

Вирішення проблеми незадовільної координації різних функціональних структур, які виконують спільні завдання полягає в розробленні спеціальної концепції, виходячи з ймовірних загроз.

УДК 35.071.1

Ізовський В.В., слухач магістратури 716 навчальної групи Національної академії Національної гвардії України, капітан

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ ЗАСТОСУВАННЯМ РІЗНОРІДНИХ СИЛ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ З ЛІКВІДАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Перелік питань, що викладаються:

вимоги законодавчих актів стосовно ролі НГ України у ліквідації масових заворушень;

результати аналізу досвіду дій правоохоронних органів (ПрО) з ліквідації масових заворушень;

склад сил правоохоронних органів, що залучаються до ліквідації масових заворушень;

проблема організації застосування різнорідних сил у спеціальній операції (СпО) з ліквідації масових заворушень;

проблема управління різнорідними силами командиром НГ України у спеціальній операції з ліквідації масових заворушень.

Проблема організації застосування різнорідних сил полягає у невизначеності з представником від силових структур на посаду керівника СпО з ліквідації масових заворушень, не упорядкованості повноважень керівника СпО, звичці певного ПрО підпорядковуватися тільки своєму командуванню, коливання органів державної влади стосовно згоди на застосування фізичної сили, спеціальних засобів, техніки і зброї.

Проблема управління різнорідними силами полягає у труднощі в стримуванні особового складу у провокаціях з боку протестувальників, в несумісності засобів зв'язку НГ України з засобами ПрО, у відсутності скритності зв'язку, труднощі у стеженні за обстановкою в динаміці руху протестувальників, у своєчасному перегрупуванні своїх сил під час безпорядків, підтриманні їх взаємодії, визначенні моменту припинення дій.

УДК 355.45:623.765.(043.3)

Колянда В.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Дробаха Г.А.**, доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ДОСЯГНЕННЯ РАПТОВОСТІ ДІЙ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ІЗ ЗНЕШКОДЖЕННЯ НЕЗАКОННОГО ЗБРОЙНОГО ФОРМУВАННЯ

З початком збройного конфлікту на Сході країни питання боротьби з незаконними збройними формуваннями (НЗФ), набули особливої гостроти, оскільки нерозривно пов'язані з вирішенням проблеми забезпечення національної безпеки України. Вдосконалення прийомів та способів припинення діяльності НЗФ залишається актуальним і на сьогоднішній день.

Національна гвардія України (НГУ) відповідно до свого призначення та завдань, залучається до припинення діяльності НЗФ. Однією із функцій НГУ є участь у спеціальних операціях (СпО) із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності НЗФ, організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності.

Підвищити ефективність бойового застосування формувань НГУ у СпО із знешкодження НЗФ можливо завдяки застосуванню форм і способів дій, що враховують чинники раптовості.

Поряд з тим у СпО із знешкодження НЗФ постає проблема досягнення раптовості, що обумовлена багатьма чинниками, які по-різному впливають на дії формувань НГУ. А у разі зміни обстановки взагалі вплив цих чинників може змінити свою значущість. Тому визначення способів досягнення раптовості дій формувань НГУ у СпО із знешкодження НЗФ, їх ранжирування та виокремлення більш значущих є актуальним.

Під способом досягнення раптовості дій будемо розуміти такий порядок і прийоми застосування сил і засобів під час виконання завдання, які дають можливість досягнення принципу раптовості і добитися успіху за найменших втрат своїх сил і засобів.

Проведений аналіз збройних конфліктів останнього часу, вивчений та узагальнений досвід боротьби з НЗФ на сході України, дозволили визначити основні способи досягнення раптовості, до яких належать: прихованість підготовки удару, несподіваність (оригінальність) способу нанесення удару, незвичайність застосовуваної зброї і бойової техніки, несподіваність часу нанесення удару, несподіваність місця нанесення удару та дезінформація противника.

Напрямок подальшої роботи є ранжирування та виокремлення більш значущих способів досягнення раптовості дій формувань НГУ у СпО із знешкодження НЗФ.

УДК 355.535

Лисенко О.В., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

ШТАБНА КУЛЬТУРА ОФІЦЕРА-РОЗВІДНИКА

Штабна культура офіцера-розвідника це сукупність професійних і особистих якостей, що характеризує рівень його підготовки і здібності до вирішення розвідувальних завдань у ході управлінської діяльності. Вона являє собою вміння добувати інформацію і аналізувати сукупність даних, необхідних для прийняття рішень і складання особливих документів – плану розвідки, карт, схем, наказів та інше – і доводити їх до підлеглих для чіткої підготовки і успіху в службово-бойовій діяльності (бою і операції).

Штабна культура офіцера-розвідника полягає:
у професіоналізмі;
оперативності і злагоженості в роботі;

ініціативної старанності;
здібності в короткі терміни виконувати великий обсяг завдань;
в точності, чіткості і стислості оформлюваних документів, наказів і розпоряджень що віддаються;
в ефективному використанні технічних засобів управління і розвідки.
Вона вимагає від офіцерів-розвідників і органів управління розвідкою:
твердого знання основних положень військового мистецтва і військової доктрини України, характеру та способів виконання службово-бойових завдань та ведення сучасних бойових дій, організаційної структури, озброєння і військової техніки, можливостей підлеглих військ і військ противника;
вміння аналізувати і оцінювати обстановку, швидко і точно проводити необхідні розрахунки;
робити висновки із оцінки противника для прийняття рішення;
підтримувати зв'язок з підлеглими і вищестоящими органами управління розвідкою;
у встановлені терміни доводити до розвідувальних органів бойові завдання (розпорядження);
організовувати розвідку і здійснювати контроль за виконанням наказів і розпоряджень;
постійно підвищувати рівень своїх професійних, спеціальних знань та інш.
Штабна культура офіцера-розвідника удосконалюється в ході повсякденної служби, на заняттях, навчаннях і тренуваннях, в період бойових дій.
Досвід бойової розвідувальної роботи показав, що природними та напрацьованими якостями, вкрай необхідними офіцеру-розвіднику, є наступні:
феноменальна пам'ять;
спостережливість, вміння помічати дрібні деталі;
знання практичної (оперативної) психології;
знати різноманітні хитрощі і пастки, які використовують колеги з інших фірм.
вміти відрізнити факти від домислів;
вміти відрізнити і визначати для себе істотне від неістотного;
добре розбиратися в людях;
вміти ладити з людьми в важких умовах;
проявляти допитливість, але без надокучливості;
приділяти належну увагу деталям;
знати, коли треба мовчати;
комунікабельність.

УДК 355.535

Лисенко О.В., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України; **Карпенко С.І.**, старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСНОВНІ РОЗВІДУВАЛЬНІ ОЗНАКИ ПІДГОТОВКИ КРАЇНИ – АГРЕСОРА ДО РОЗВ’ЯЗУВАННЯ ВІЙНИ (БОЙОВИХ ДІЙ)

1. Вищі військово-політичні органи країни:
 - інтенсивні консультації глав держав-членів Організації Договору про колективну безпеку (ОДКБ) між собою в зонах відповідальності;
 - введення в дію системи розпізнавання воєнного часу;
 - цілодобова робота або подовження робочого дня;
 - посилення пропускнуго режиму і охорони;
 - екстремальна підготовка і перевірка ПУ воєнного часу;
 - переміщення керівництва на ПУ військового часу і передача на них управління;
 - підготовка ЗПУ (ПКП) і задіяння, поява на них оперативних груп;
 - перехід на режим роботи воєнного часу;
 - оголошення часткової (повної) мобілізації резервів;
 - введення різних систем оповіщень (тривог) при переведенні збройних сил з мирного на воєнний стан;
 - вихід рухомих пунктів управління з місць постійної дислокації;
 - створення захисних споруд навколо урядових і військових об'єктів і розгортання поблизу них засобів ППО;
- Введення в мережах управління режиму «Військова загроза».
2. Органи управління збройними силами
 - перехід на режим роботи воєнного часу;
 - цілодобова робота;
 - посилення пропускнуго режиму і охорони;
 - екстремна підготовка і перевірку ПУ;
 - переміщення командування на ПУ воєнного часу і передача на них управління;
 - доукомплектування особовим складом ПУ воєнного часу;
 - доукомплектування особовим складом вузлів зв'язку воєнного часу і перехід на цілодобове чергування;
 - підготовка ЗПУ (ПКП) до задіяння, появи на них оперативних груп;
 - повітряний КП ОДКБ переходить на цілодобове чергування;
 - створення захисних споруд навколо штабів, розгортання поблизу них засобів ППО;
 - різке скорочення сигналів та радіопередач у всіх радіомережах, використання

нових кодів і шифрів.

3. Органи та системи управління військами і зброєю розгортання об'єднаних центрів бойового управління і центрів управління бойовими діями при ПУ корпусів і дивізій СВ;

підвищення готовності АСУ підрозділами ядерної зброї і підрозділами забезпечення ядерними боєприпасами;

приведення ядерних боєприпасів в готовність доставки їх в частині ядерної зброї;

зосередження частин ядерної зброї і підготовка їх до розгортання в районах оперативного призначення;

підйом і баражування в районах патрулювання літаків дальнього радіолокаційного виявлення та управління А-50 (А-100) системи «Шмель»;

збільшення кількості перевірок бойової готовності систем управління черговими ядерними силами;

зміна частинами ракетно-ядерного озброєння позиційних районів;

розгортання артилерії в 3-5 км від державного кордону;

розгортання в бойових порядках військ АСУ силами та засобами ракетних військ і артилерії;

підготовка, підйом і вихід на маршрути патрулювання розвідувальних літаків дальньої авіації;

проведення заходів щодо посилення радіоелектронної протидії;

активізація всіх видів розвідки.

4. Сухопутні війська

проведення заходів з підготовки до прийому і розгортання частин посилення з Росії;

уточнення планів бойового використання з'єднань і частин;

відкликання з відпусток командного складу з'єднань і частин;

доукомплектування штабів і частин до штатів воєнного часу;

проведення інтенсивної рекогносцировки місцевості в районах оперативного розгортання з'єднань і частин;

передача в оперативне підпорядкування ОДКБ національних збройних сил;

висування з'єднань і частин з місць постійної дислокації;

вихід рухомих пунктів управління з місць постійної дислокації;

початок термінового перекидання військ «швидкого реагування» ОДКБ;

розконсервація техніки на складах, арсеналах, територіальних навчальних центрах та військових частинах (з'єднаннях) кадрового складу;

мобілізаційне розгортання частин і підрозділів забезпечення російських військ;

отримання зі складів комплектів інженерних загороджень та інших технічних засобів;

посилення охорони і захисту особливо важливих об'єктів тилу і їх

розосередження;

організація цілодобової служби регулювання;

посилення охорони інженерних об'єктів;

заняття частинами (з'єднаннями) сухопутних військ районів оперативного призначення;

вихід до кордону розвідувальних частин і військ прикриття;

укриття особового складу, який не залучається до ведення бойових дій в початковий період війни.

5. Військово-повітряні сили і ППО

узгодження з органами цивільної авіації питань резервування повітряного простору за маршрутами перекидань;

відкликання з відпусток льотного і технічного складу

масове прибуття на аеродроми військово-транспортної авіації РФ;

проведення термінових заходів щодо ремонту техніки;

підготовка і передача національних з'єднань і частин ВПС в оперативне підпорядкування ОДКБ;

розгортання в районах запасних аеродромів рухомих пунктів постачання ядерними боєприпасами;

нарощування складу чергових сил винищувачів-перехоплювачів та їх розосередження на запасних аеродромах;

приведення всіх сил і засобів ППО в повну бойову готовність;

виділення і прибуття команд технічного обслуговування на проміжні і запасні аеродроми;

розосередження літаків-носіїв армійської авіації по запасним аеродромах;

підйом в повітря літаків в інтересах ППО;

посилення охорони, пропускного режиму та ППО аеродромів;

завершення перекидання літаків на запасні аеродроми;

організація захисту літаків, що залишилися на аеродромах;

введення в дію планів радіоелектронного захисту;

масовий зліт літаків тактичної авіації.

6. Об'єкти тилу

передача в розпорядження ОДКБ залізничного транспорту і вантажних машин цивільного сектора;

підготовка сховищ та укриттів для населення;

прибуття на склади, арсенали, територіальні навчальні центри та військові частини (з'єднання) кадрового складу груп з розконсервації і обслуговування техніки;

видача боєприпасів, техніки та засобів МТО військам;

посилення пропускного режиму і охорони об'єктів тилу та об'єктів на комунікаціях.

УДК 351.862.4

Лобко М.М., кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМ ЗАСТОСУВАННЯ З'ЄДНАНЬ, ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Відповідно до ст. 17 Конституції України “оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України”. Ведення збройної боротьби, застосування збройних сил в сучасних воєнних конфліктах передбачається у формі єдиної системи операцій.

В єдину систему операцій Збройних Сил (ЗС) України входять всі операції (бойові дії), які можуть проводитись на початку війни або збройного конфлікту та при подальшому їх розвитку в будь-яких умовах обстановки.

Основними формами застосування ЗС України (військ, сил) у воєнному конфлікті є: операції, битви, бойові дії, спеціальні дії, бої і удари, дії під час ведення територіальної оборони, дії миротворчих контингентів.

Національна гвардія України (НГУ), відповідно до ЗУ “Про Національну гвардію України”, прийматиме участь у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій. З'єднання, військові частини НГУ вестимуть воєнні (бойові) дії у складі угруповань, які утворюватимуться ЗС України і які складатимуть сили оборони сектору безпеки і оборони України.

Відтак, форми застосування з'єднань, військових частин НГУ під час оборони України визначатимуться характером завдань, які покладатимуться на них у відповідних формах угруповань військ (сил). Досвід проведення АТО показує, що на з'єднання, військові частини НГУ, які діятимуть у складі угруповань військ (сил) у зоні (районі) проведення операцій покладатимуться завдання, які є характерними для військового формування з правоохоронними функціями. До них слід віднести наступні:

охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;

забезпечення охорони органів державної влади, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;

участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;

участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

участь у виконанні завдань територіальної оборони;

участь у припиненні масових заворушень;

участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій воєнного характеру, що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

Для виконання цих завдань у зоні (районі) проведення операцій, бойових дій угрупованнями ЗС України для з'єднань, військових частин НГУ притаманними будуть відповідні форми застосування: правоохоронні, охоронні, спеціальні дії, дії під час ведення територіальної оборони тощо.

Разом з тим, під час проведення операцій, бойових дій угрупованнями ЗС України для з'єднань, військових частин НГУ, за певних обставин, можуть покладатись виконання таких завдань як прикриття флангів ударних угруповань військ (сил), прикриття проміжків між елементами бойового порядку, проведення штурмових дій із оволодіння населеними пунктами, утримання захоплених населених пунктів, важливих районів місцевості, об'єктів, протидія обхідному маневру підрозділів противника, протидія його розвідувальним підрозділам тощо. Формами застосування з'єднань, військових частин НГУ для виконання таких завдань можуть бути: бойові дії, бої, удари, штурмові дії, а також проведення рейдів, засадних та інших дій.

Для виконання таких завдань з'єднання, військові частини НГУ повинні бути оснащені необхідним озброєнням і бойовою технікою та мати відповідний рівень бойової підготовки та вміння взаємодіяти із з'єднаннями, військовими частинами ЗС України.

УДК 355.40

Луговський І.С., кандидат військових наук, доцент кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Клібанський Ш.П.**, начальник відділу розвідки штабу Головного управління Національної гвардії України, полковник

**НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РОЗВІДКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Згідно з законом «Про Національну гвардію України» завдання та функції, що покладені на Національну гвардію України (НГУ) можливо поділити на: правоохоронні та охоронні функції; функції ведення воєнних (бойових) дій; функції з протидії проявами тероризму; функції з виконання завдань територіальної оборони. Завдання та функції, які покладені на НГУ, є різноманітними та різноплановими, але всі вони вимагають своєчасного забезпечення оперативними розвідувальними даними, що сприятимуть ефективному виконанню завдань за призначенням.

Відповідно до наведеного розподілу функцій та завдань НГУ необхідним є побудова нової системи розвідки, охоплюючи всі багатовекторні, різноманітні напрямки завдань та функцій НГУ. Розвідка повинна бути: різноплановою (охоплювати весь спектр завдань та функцій НГУ); багатовекторною (спрямовано як проти зовнішнього, так й внутрішнього противника); комплексною (взаємодія всіх видів розвідки і її інтеграція у розвідувальну діяльність інших розвідувальних органів України); оснащеною новими зразками сучасної розвідувальної техніки, в тому числі безпілотними та радіотехнічними спеціальними засобами.

Згідно з концепцією розвитку НГУ, пропонується при створенні нової системи розвідки враховувати такі її види: військова; радіо та радіотехнічна; повітряна; розвідка із застосуванням безпілотних авіаційних комплексів; розвідка протиповітряної оборони; розвідка при виконанні завдань з охорони громадської безпеки; інформаційно-аналітична діяльність в інтересах розвідки, узагальнення розвідувальних даних, постійний моніторинг та аналіз різних джерел інформації.

При виконанні різних за характером завдань необхідно застосовувати комплексний підхід при визначенні видів розвідки, що повинні взаємодоповнювати та підвищувати ефективність отримання розвідувальної інформації.

Сьогодні, різні напрямки дій НГУ при виконанні завдань, постійна зміна обстановки як у державі, так і за її межами потребують різностороннього та багатовекторного, комплексного розвитку системи розвідки НГУ з використанням всіх можливостей розвідки.

Враховуючи вищезазначене, пропонується пріоритетними напрямками розвитку системи розвідки НГУ вважати:

1. Створення на основі нових технологічних рішень інтегрованої системи збору і аналізу інформації разом з розвідувальними органами держави, в тому числі із застосуванням безпілотних авіаційних комплексів інформації.

2. Удосконалення процесу моніторингу та аналізу інформації з різних джерел.

3. Створення системи розвідки НГУ шляхом реформування та нарощування спроможностей розвідувальних підрозділів.

4. Створення ефективної системи планування та управління силами та засобами розвідки з використанням сучасних європейських та євроатлантичних підходів.

5. Запровадження інтегрованої системи підготовки персоналу розвідувальних частин і підрозділів із залученням досвіду ЗСУ, держав – членів НАТО та ЄС.

6. Забезпечення розвідки сучасними засобами радіо та радіотехнічної розвідки, електронного перехоплення і моніторингу.

7. Налагодження системної взаємодії розвідки НГУ з розвідувальними органами держави.

Таким чином, реалізація пропозицій щодо розвитку системи розвідки дозволить реформувати відповідно до сучасних вимог та інтегрувати систему розвідки НГУ в сектор безпеки та оборони держави, що значно підвищить її спроможності, та ефективність успішного виконання завдань за призначенням.

Також, розширення можливостей ведення розвідки в системі НГУ сприятиме якісному своєчасному прийняттю рішень командуванням НГУ для виконання завдань за призначенням в умовах сьогодення та набуттю нових оперативно-стратегічних спроможностей.

УДК 355.318:355.433.4:316.766.23

Минько О.В., старший викладач кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, майор

РОЗРОБЛЕННЯ СТАНДАРТНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОФІЛІВ ЗАХИЩЕНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ В АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМАХ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Національна гвардія України на сучасному етапі розвитку перебуває на шляху реформ. У зв'язку з тим, що одним з пріоритетних напрямків реформування Національної гвардії України є удосконалення системи підготовки органів управління, а також автоматизація їх роботи.

На всіх етапах підготовки бою (операції, службово-бойового застосування), а також в ході управління військами під час виконання поставлених завдань в середині системи управління бригади Національної

гвардії України (між структурними підрозділами штабу, між штабом бригади та підлеглими штабами підрозділів бригади) та за її межами (обмін інформацією зі старшим штабом, штабами сусідів, органами управління взаємодіючих ІВФ та ПрО) буде здійснюватись обмін даними, що використовуються в практичній роботі командирів, штабів, начальників родів військ і служб, органів виховної роботи в процесі управління військами.

Разом з тим, не слід забувати про одну з головних вимог до управління військами – скритність управління. Складовими частинами скритного управління військами (силами) є забезпечення безпеки зв'язку та інформації і захист системи управління та протидія технічним засобам розвідки противника. З метою забезпечення безпеки зв'язку та інформації командирами та штабами використовуються апаратні; програмні; криптографічні; організаційні методи захисту інформації.

До організаційних методів захисту інформації можна віднести створення органом управління *профілю захищеності*.

З кожним роком рівень автоматизації управління військ значно збільшується. Все частіше у своїй діяльності органи військового управління застосовують елементи автоматизованих систем.

Автоматизована система (АС) являє собою організаційно-технічну систему, що об'єднує обчислювальну систему (ОС), фізичне середовище, персонал і оброблювану інформацію. Вимоги до функціонального складу комплексу засобів захисту (КЗЗ) залежать від характеристик оброблюваної інформації, самої ОС, фізичного середовища, персоналу і організаційної підсистеми. Вимоги до гарантій визначаються насамперед характером (важливістю) оброблюваної інформації і призначенням АС.

Стандартний функціональний профіль захищеності являє собою перелік мінімально необхідних рівнів послуг, які повинен реалізовувати КЗЗ обчислювальної системи АС, щоб задовольняти певні вимоги щодо захищеності інформації, яка обробляється в даній АС.

Стандартні функціональні профілі будуються на підставі існуючих вимог щодо захисту певної інформації від певних загроз і відомих на сьогоднішній день функціональних послуг, що дозволяють протистояти даним загрозам і забезпечувати виконання вимог, які пред'являються.

Метою доповіді є загострення уваги на важливості створення стандартних профілів захищеності елементів автоматизованих систем управління військами (АСУВ), що використовуються органами управління у Національній гвардії України на сучасному етапі її розвитку.

УДК 355.02

Наливайко А.Д., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем оборонного планування) науково-дослідного управління (проблем воєнної політики та воєнної стратегії) центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського; **Поляєв А.І.**, науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем оборонного планування) науково-дослідного управління (проблем воєнної політики та воєнної стратегії) центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

**СИЛИ ОБОРОНИ ЯК СКЛАДОВУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ
І ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

Сектор безпеки і оборони України (СБОУ), який є інструментом протидії спектру загроз воєнного характеру, відповідно до положень нової редакції Стратегії національної безпеки України має бути спрямований, насамперед, для забезпечення воєнної безпеки і оборони держави, підтримання її оборонного потенціалу, запобігання та нейтралізації загроз воєнного характеру, у тому числі, відсічі збройній агресії у разі збройного нападу на Україну. Основною складовою СБОУ, на яку покладені вищезазначені задачі, є сили оборони (СО).

Згідно з нормативно-правовими актами, присвяченими проблемам національної безпеки, до СО України входять: Збройні Сили України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державна спеціальна служба транспорту, інші утворені відповідно до законів України військові формування, а також правоохоронні та розвідувальні органи, в частині залучення їх до виконання завдань з оборони держави.

В той же час аналіз визначення "сили оборони" та завдань суб'єктів забезпечення воєнної безпеки України, визначених у Воєнній доктрині України (ВДУ), а також в Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, на сьогодні дає підстави віднести до сил оборони наступні складові: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Національну гвардію України, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державну спеціальну службу транспорту, Службу зовнішньої розвідки України, Державну прикордонну службу України, Службу безпеки України, Управління державної охорони України.

Доцільно також зазначити, що хоча вже кілька років у науковій та правовій сфері застосовується термін "сили оборони", визначені їх склад та завдання, на законодавчому рівні ця проблема до сих пір не найшла відображення. Виключенням з цього є законодавчі акти – Закони України "Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України" і "Про Державну

спеціальну службу транспорту України”, де зазначено, що ці державні органи є складовими сил оборони.

Законодавчо також визначено, що Національна гвардія (НГ) України є військовим формуванням із правоохоронними функціями, яке, крім виконання безпекових завдань, у взаємодії зі ЗС України, братиме участь у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони. Під час дії воєнного стану НГ України для виконання завдань з оборони держави підпорядковується Міністерству оборони України.

Таким чином на теперішній час ми маємо правову колізію щодо трактування визначення та складу важливої оборонної структури, коли законодавчо не закріплені терміни вживаються у багатьох нормативно-правових актах (Указах Президента України, наказах Міністра оборони України та ін.), в той же час як узаконені поняття не відповідають сучасним вимогам.

В цілому для розв'язання завдань із забезпечення воєнної безпеки України сили оборони повинні взаємодіяти та координувати діяльність між собою та з іншими складовими сектору безпеки і оборони, державними органами; органами місцевого самоврядування; неурядовими організаціями та об'єднаннями, зокрема волонтерськими; установами і підприємствами, у тому числі оборонно-промислового комплексу; громадянами; відповідними суб'єктами інших держав.

УДК 355.02

Наливайко А.Д., кандидат технічних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем оборонного планування) науково-дослідного управління (проблем воєнної політики та воєнної стратегії) центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського; **Поляєв А.І.**, науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем оборонного планування) науково-дослідного управління (проблем воєнної політики та воєнної стратегії) центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

ВПРОВАДЖЕННЯ ОБОРОННОГО ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВІ СПРОМОЖНОСТЕЙ В СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Стратегічним оборонним бюлетенем України в рамках стратегічної цілі № 2 передбачено впровадження планування розвитку спроможностей сил оборони. На виконання визначених цим документом завдань, в МО та ЗС України впродовж 2016-2017 років здійснені практичні заходи, які мають закласти

основу оборонного планування на основі спроможностей (ПОС). Впровадження процесу ПОС у сфері оборони відповідно до євроатлантичних принципів передбачає, зокрема, запровадження планування розвитку спроможностей в складових сил оборони (СО).

Метою впровадження ПОС в складових СО має бути: удосконалення існуючої системи планування в органах управління (ОУ) складових СО з питань її адаптації до ПОС; визначення стратегії розвитку СО на довгострокову перспективу, а також її гармонізації з наявними ризиками, спроможностями і ресурсами; розвиток спроможностей СО.

Організація впровадження ПОС у СО здійснюється керівником ОУ складової СО. Загальна координація заходів щодо впровадження ПОС в СО покладається на визначений структурний підрозділ ОУ складової СО. Головним колегіальним органом з питань впровадження системи ПОС є Комісія, яка утворюється наказом керівника ОУ. Повноваження Комісії визначаються в Положенні про Комісію, яке затверджується наказом керівника ОУ.

Заходи впровадження системи ПОС відповідно до визначених завдань можуть здійснюються за наступними етапами: організаційно-підготовчий, основний, заключний.

Метою організаційно-підготовчого етапу є формування робочих органів, визначення їх місця та здійснення заходів впровадження ПОС (розроблення концептуальних, керівних, організаційних, плануючих, інформаційних та інших документів).

Даний етап включатиме: формування Комісії, робочої групи (підгруп), підготовку посадових осіб і фахівців; розроблення проекту наказу керівника ОУ “Про організацію впровадженням планування на основі спроможностей”, розроблення Плану впровадження ПОС; підготовку та затвердження інших плануючих документів Комісії, проведення конференцій, семінарів, нарад, а також запрошення вітчизняних та закордонних експертів (фахівців) з питань впровадження ПОС; вивчення та аналіз нормативно-правової бази, вітчизняного та зарубіжного досвіду впровадження ПОС; розроблення концептуальних документів, які закладають основу ПОС; розроблення організаційної та організаційно-технічної документації; доведення до виконавців методологічних основ впровадження ПОС, організаційно-методичних рекомендацій з питань впровадження ПОС.

У ході основного етапу впровадження ПОС здійснюється: створення робочих груп у органах управління; визначення відповідальних за впровадження ПОС у структурних підрозділах ОУ; проведення аудиту (перевірки, аналізу) системи планування в ОУ; визначення порядку удосконалення системи планування у ОУ; визначення порядку залучення фахівців інших міністерств та відомств України; визначення порядку навчання посадових; проведення організаційно-штатних заходів; визначення системи контролю.

В ході основного етапу впровадження ПОС розробляється (уточнюються) наступні документи: рекомендації щодо ПОС в СО; перелік сценаріїв та ситуацій в СО, узгоджених із сценаріями, що відпрацьовані у ЗС України; Каталог спроможностей СО; Оперативні Концепції СО; проект завдань СО; перелік функціональних груп спроможностей та їх зміст; необхідні оперативні спроможності сил складової СО; стан складової СО; удосконалення нормативно-правої бази у сфері оборони; система оцінювання ризиків та управління ними; положення щодо участі складової СО у Комплексному оборонному огляді; проект Комплексного плану розвитку спроможностей СО; проект плану утримання та розвитку спроможностей СО; оцінювання спроможностей в ході ПОС; оцінка ризиків; економічна і господарська діяльність СО.

Заключний етап впровадження ПОС включатиме: відпрацювання інформаційно-аналітичного матеріалу, який узагальнює результати впровадження ПОС та використовується під час прийняття рішень щодо забезпечення оборони держави; оформлення результатів впровадження ПОС; громадське обговорення результатів впровадження ПОС у СО; організацію погодження із зацікавленими центральними органами державної влади, доопрацювання та подання необхідних документів до Кабінету Міністрів України щодо впровадження ПОС; супроводження розгляду документів ПОС; розроблення пропозицій щодо підготовки проектів необхідних законодавчих та інших нормативно-правових актів.

УДК 355.45

Неклонський І.М., кандидат військових наук, доцент кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України, полковник служби цивільного захисту; **Катещенок А.В.**, начальник центру охорони праці і пожежно-технічного нагляду Служби безпеки України, полковник

МЕТОД CARVER ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИЯВЛЕННЯ ВРАЗЛИВИХ ЦІЛЕЙ ДЛЯ ДИВЕРСІЙНИХ СИЛ ПРОТИВНИКА ПІД ЧАС ОЦІНЮВАННЯ ДИВЕРСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ

З докорінними змінами у зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі України, що обумовили перегляд загроз національній безпеці, серед проблемних питань оцінювання загроз об'єктам і системам критичної інфраструктури держави набули актуального значення такі поняття як «терористично уразливі об'єкти», «диверсійна стійкість», «фізичний захист».

У випадку розв'язання сучасної війни противник буде прагнути завдати поразки не тільки збройним силам протиборчої сторони, але і важливим об'єктам, розташованим у глибокому тилу. Зоною потенційної небезпеки буде вважатись територія, прилегла до державного кордону (рубежу зіткнення протиборчих сторін), в межах якої можливі активні дії диверсійно-розвідувальних формувань. Глибина даної зони, як правило, може складати до 450 км. Точні розміри визначаються військовим командуванням на підставі даних органів військової розвідки.

З метою нанесення максимальної матеріальної шкоди противнику постійно удосконалюються бойові можливості і способи застосування диверсійно-розвідувальних формувань. Разом з тим, сучасні методи визначення вразливості об'єктів і систем критичної інфраструктури, що використовуються у провідних країнах світу, ще не набули розвитку в діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки держави.

Під диверсійною стійкістю розуміють стан забезпеченості безпеки (фізичного захисту) об'єкта, що характеризує певний ступінь його спроможності протистояти внутрішнім і зовнішнім диверсійно-терористичним та екстремістським проявам.

Для оцінювання диверсійної стійкості важливих об'єктів доцільно розглянути існуючі інструменти, які дозволяють визначити їх вразливість. Так у світовій практиці для оцінювання рівня загроз набув широкого використання метод CARVER. Метод оснований на синтезі факторів, що впливають на потенційний рівень загрози об'єкта, за шістьма напрямками: Criticality – Критичність, Accessibility – Доступність, Recuperability – Відновлюваність, Vulnerability – Вразливість, Effect – Ефект, Recognizability – Розпізнаваність. Цей інструмент дозволяє оцінювати вразливість об'єктів з точки зору диверсійних сил противника. Використовуючи метод CARVER розробляються критерії оцінювання (шкала оцінювання від 1 до 10 балів). Кожний об'єкт або критичний елемент об'єкта (якщо оцінюється один об'єкт) на підставі аналізу характеристики та системи фізичного захисту об'єкта оцінюється експертним шляхом за списком критеріїв з визначенням значення відносного показника за шкалою оцінювання.

Виявлення вразливих цілей для диверсійних сил противника за цим методом буде здійснюватися за сумарним балом для кожного об'єкта чи його критичного елемента. Значення сумарного балу кожного об'єкта чи його критичного елемента буде визначати пріоритет для їх захисту (прикриття) від диверсійних сил противника, а також вказувати на рівень диверсійної стійкості.

УДК 355.541.2

Нестеренко О.О., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, майор

ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ТА ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ РОЗРАХУНКІВ МАРШУ (ПЕРЕВЕЗЕНЬ ПІДРОЗДІЛУ)

Підрозділ може пересуватися своїм ходом (маршем) або перевозитися різними видами транспорту (залізничним, повітряним, морським (річковим) транспортом або колісними тягачами на трейлерах). Пересування може здійснюватися комбінованим способом: перевезенням із використанням зазначених видів транспорту та маршем.

Є економічні обґрунтування того, що перевезення залізничним транспортом військ на відстані до 500 км не рентабельні (окрім великотоннажних, великогабаритних вантажів або вантажів специфіка яких не дозволяє залучити інші види транспорту). Крім того, час, на завантаження, формування потягу (ешелону, для механізованого батальйону до двох військових ешелонів), розвантаження, буде перевищувати час на здійснення самого перевезення, та тягне додатково узгодження районів очікування завантаження й збору після вивантаження. Одним з позитивних моментів можна виділити економію трудовитрат особового складу, економію моторесурсу та запасу ходу техніки, економію пального, відносна низька вартість перевезення.

Повітряний транспорт, літаки та вертольоти, застосовують частіше за все оперативні та рятувальні служби, а перевезення військ, тільки у виняткових випадках - через великий кошторис. Крім того, треба враховувати час на оформлення заявок, узгодження питань використання летовищ або посадочних майданчиків, необхідна кількість літаків та вертольотів (для прикладу механізований батальйон перевозиться повітряним транспортом декількома командами), час на завантаження, формування повітряного ешелону, розвантаження, буде значним, також визначення районів очікування завантаження й збору після вивантаження, можуть виникати труднощі по габаритам та вазі, залежність від метеорологічних умов. Одним з позитивних моментів можна виділити велику швидкість при перевезеннях на великі відстані.

Перевагою морського (річкового) транспорту для перевезень є можливість умовного обмеження габаритів та ваги, при наявності кораблів (для судоходних річок – флотилії малих суден). Але застосовується у випадку економічного обґрунтування (відсутності інших шляхів), та знову треба враховувати час на завантаження, розвантаження, додаткове визначення районів очікування завантаження й збору після вивантаження у портах, залежність від метеорологічних умов.

В усіх випадках, при комбінованому способі перевезень, також необхідно врахувати відстань від вихідного району до району очікування завантаження, від району збору після вивантаження до району зосередження та час що буде витрачено.

Пересування своїм ходом, за рахунок власних транспортних засобів (бойової техніки), в пішому порядку (на короткі відстані) або колісними тягачами на трейлерах значно збільшує маршеві та маневрені можливості підрозділів, а саме спроможність долати максимально можливі відстані зі збереженням високої боєздатності та бути у повній готовності до виконання наступного завдання. Для прикладу, механізований батальйон здійснює марш однією колоною, на відміну від перевезення залізничним транспортом – до двох ешелонів, а повітряним та морським (річним) відбувається ще більше подрібнення та не спроможність повного застосування, навіть частини підрозділу, до вивантаження.

Особливо актуальним марш як спосіб пересування став в останні роки. Як показали події з початку проведення АТО більшість частин та підрозділів до місця виконання завдань за призначенням прибували застосовуючи марш як основний спосіб.

Основними показниками маршових можливостей для підрозділу є середня швидкість руху та величина добового переходу, які лягають в розрахунки. Середньотехнічні можливості сучасних транспортних засобів та бойової техніки дозволяють виконувати маршеві завдання, але рідко хто враховує час на витягування колони, час на гальмування та об'їзд перешкод та знову на набір швидкості, що тягне за собою зміни в дистанції між машинами, змінюється глибина колони. В таких питаннях як планування маршруту: маршрутів пересування, районів для привалів, розміщення пунктів регулювання, будуть виникати труднощі, оскільки у кожному випадку необхідно проведення додаткових розрахунків. Командири підрозділів повинні також передбачати максимальні та мінімальні дистанції між машинами та підрозділами, особливості дорожніх умов та умов обстановки, а це зайвий час. Крім того всі ці показники, при оцінці обстановки, будуть впливати на прийняття рішення.

Розробка методичних рекомендацій та програмного продукту до них, дозволить набагато швидше проводити обрахунок маршруту, а також у вирішенні інших завдань всебічного забезпечення. В методичні рекомендації необхідно закласти алгоритми посадових осіб під час організації перевезень різними видами транспорту, а безпосередньо у конкретній військовій частині включити довідник з узгодженими станціями, портами аеродромами приписки, районами очікування завантаження (можна передбачити також станції, аеропорти, порти вивантаження та райони збору у імовірних районах майбутніх дій). До програмного продукту необхідно закласти можливості визначення глибини колони в залежності від кількості машин у колоні, їх марки та дистанції між ними, часу необхідного на досягнення підрозділом певного рубіжу, відстані, що повинна здолати колона за певний час. Допоміжними функціями можна

вважати наприклад: визначання часу на здолання району зараженого чи забрудненого хімічними отруйними речовинами, або вибір місця привалів та до якого часу технічним та тиловим службам бути готовим.

УДК 355

Обрядін В.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України; **Васильєв О.В.**, слухач магістратури 716 навчальної групи Національної академії Національної гвардії України, майор; **Тріщун Р.М.**, слухач магістратури 716 навчальної групи Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ СТІЙКОСТІ, АКТИВНОСТІ ОБОРОНИ ТА ВИСОКИХ ТЕМПІВ НАСТУПУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КОНТРАТАК У ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОМУ БОЮ

Еволюційні зміни у розвитку сил і засобів управління призвели до того, що для воєнних конфліктів сучасності стало характерним залучення тактичних сил і засобів до виконання оперативно-стратегічних та стратегічних завдань. З'явилась можливість ставити завдання зі стратегічного рівня управління на тактичний і навіть безпосередньо засобам вогневого ураження в режимі часу, наближеному до реального.

Успіх оборонного бою, основними вимогами до якого є стійкість та активність, досягається, головним чином, веденням постійної розвідки противника, у тому числі, з використанням БПЛА та надходженням розвідувальних даних від супутникової зйомки, а також негайним знищенням засобів вогневого впливу противника у міру їх виявлення. Тобто загальновійськовий бій набуває риси вогневого бою.

Мета загальновійськового бою, яка полягає у відбитті наступу переважаючих сил противника, нанесенні йому максимальних втрат, утриманні важливих районів місцевості, захопленні ініціативи і створенні умов для переходу в наступ може бути досягнута вже на етапах ведення дальнього та ближнього вогневих боїв.

Участь артилерії частини у вогневому бою, особливо на етапі загального вогневого ураження, базується на завчасно створеній системі вогню артилерії, яка передбачає, зокрема, рішення задачі цілерозподілу (ЦР) з урахуванням проведеної оцінки важливості об'єктів ураження.

При наявності створеної системи автоматизованого управління (АСУ) військами та зброєю, високоефективних засобів розвідки та ураження, задачі ЦР можуть вирішуватися як у верхніх ланках ієрархічно створеного ланцюга управління (централізований цілерозподіл – ЦЦР), так й на його нижніх ланках – КП

артилерійських дивізіонів (децентралізований цілерозподіл – ДЦР).

Що стосується досягнення мети наступального бою, зокрема, етапу проведення контратаки другим ешелonom бригади зупинених на першій оборонній позиції підрозділів противника, яка полягає в розгромі противника й відновленню положення по передньому краю оборони бригади, то вона також передбачає надійне вогневе ураження противника (ВУП) та стрімкий безупинний рух танкових і механізованих підрозділів у бойовому порядку в поєднанні з вогнем танків, бойових машин піхоти (бронетранспортерів) та артилерійських підрозділів БрАГ. Останні проводять артилерійську підготовку та підтримку контратаки. Артилерійська підготовка контратаки здійснюється з метою нанесення рішучого ураження противнику, який вклинився перед фронтом і на флангах рубежу контратаки другого ешелону (резерву), ураження і затримки його найближчих резервів. Артилерійська підтримка контратаки здійснюється з метою забезпечення просування контратакуючих підрозділів на глибину отриманого завдання. Вона починається з виходом контратакуючих підрозділів на рубіж переходу в контратаку і здійснюється, як правило, зосередженим вогнем і вогнем по окремих цілях.

З наведеного можна зробити висновок, що мета будь-якого виду загальновійськового бою досягається перш за все надійним вогневим ураженням найбільш важливих цілей (елементів бойового порядку) противника завдяки створеній системі вогню, яка за допомогою АСУ поєднує сучасні засоби розвідки та високоефективні засоби вогневого ураження і дозволяє вирішувати задачу ЦР майже у реальному масштабі часу.

Проведені розрахунки свідчать, що відношення математичних сподівань числа уражених цілей при ЦЦР і ДЦР способами цілерозподілу $M_{ццр}/M_{дцр}$ перевищує значення **1,5**, що є найкращим підтвердженням доцільності використання АСУ та ЦЦР для досягнення стійкості, активності оборони та високих темпів наступу у загальновійськовому бою за рахунок зростання ефективності створеної системи ВУП.

УДК 355.5

Онопрієнко О.С., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, майор

ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ НАСЛІДКІВ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ ГІДРОДИНАМІЧНОЇ АВАРІЇ

До основних гідротехнічних споруд належать: греблі, водозабірні і водоскидні споруди (шлюзи), загати, дамби.

Гідротехнічна споруда - об'єкт господарювання, який знаходиться поблизу водної поверхні і призначений: для використання кінетичної енергії води, що рухається, з метою перетворення її на інші види енергії.

Гідродинамічні аварії - це події, пов'язані з виходом із ладу (руйнуванням) гідротехнічної споруди або її частини та некерованим переміщенням великих мас води, що спричиняють руйнування та затоплення значних територій.

Гідродинамічно небезпечний об'єкт - штучна споруда або природні утворення, які створюють різницю рівнів води до і після нього.

Основним наслідком прориву греблі при гідродинамічних аваріях є катастрофічне затоплення місцевості.

Катастрофічне затоплення характеризується:

- максимально можливими висотою та швидкістю хвилі прориву;
- розрахунковим часом приходу гребеня і фронту хвилі прориву у відповідний створ;
- кордонами зони можливого затоплення;
- максимальною глибиною затоплення конкретної ділянки місцевості;
- тривалістю затоплення території.

Катастрофічне затоплення поширюється зі швидкістю хвилі прориву від 3,0 до 25 км/год та призводить до затоплення великих територій шаром води від 0,5 до 10 м і більше. Утворюються зони затоплення.

Зоною можливого затоплення при руйнуванні гідротехнічних споруд називається частина прилеглої до річки (озера, водоймища) місцевості, затоплена водою.

Перш за все необхідно визначити ступені руйнування населеного пункту і об'єктів господарювання. Знаючи ступінь руйнування, можна визначити величину збитків, обсяги рятувальних і невідкладних робіт.

Ступені руйнування характеризуються наступними критеріями.

Повні руйнування – це руйнування всіх елементів будівель, у тому числі підвальних приміщень, та ураження людей, що знаходяться в них. Збитки становлять більше 70 % вартості основних виробничих фондів (балансової вартості). Подальше їх використання неможливе.

Сильні руйнування – це руйнування частини стін і перекриття поверхів, їх деформація, виникнення тріщин у стінах та ураження значної кількості людей, що знаходяться в них. Збитки ставлять від 30 до 70 % вартості основних виробничих фондів (балансової вартості). Можливе обмежене використання будівель, що збереглися. Відновлення можливе після капітального ремонту.

Середні руйнування – це руйнування переважно другорядних елементів будівель і споруд (покрівлі, вікон, дверей і перегородок), виникнення тріщин у стінах. Підвальні приміщення зберігаються, перекриття залишаються. Люди уражаються частіше уламками конструкцій. Збитки становлять 10–30% вартості основних виробничих фондів (балансової вартості будівель). При середньому

ремонті відновлюються техніка, транспорт та промислове обладнання. Будівлям необхідний капітальний ремонт.

Слабкі руйнування – це руйнування вікон, дверей та перегородок. Ураження людей можливе уламками конструкцій. Підвали і нижні поверхи не пошкоджуються. Вони придатні для використання після поточного ремонту будівель. Збитки становлять до 10 % вартості основних виробничих фондів (будівель). Відновлення можливе після середнього або поточного ремонту.

Таким чином, є необхідність проведення розрахунків чисельності угруповання підрозділів Національної гвардії України при участі у ліквідації наслідків техногенного характеру при руйнуванні гідроелектростанції.

УДК 632.1+082

Орлов М.М., доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОГО РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Тривалий час у Національній гвардії України (НГУ) йде пошук раціональної системи управління, яка б забезпечувала ефективне управління (з мінімальними ресурсними затратами) силами гвардії як у сфері безпеки, так і у воєнній сфері. Такий пошук здійснювався починаючи з формування органу зазначеної системи, але на думку автора тез, при цьому не враховувалися деякі чинники, очікувані (необхідні) результати та рекомендації наукових підходів.

Проведені автором тез дослідження показали, що на теперішній час чинниками впливу на зазначений орган управління слід вважати: зміна та ускладнення завдань у сфері безпеки і у воєнній сфері; інформаційно-психологічний вплив противника; прагнення вступу держави до міжнародної організації колективного захисту.

Подані вище впливи змушують звернути увагу на необхідність поглибленого дослідження таких напрямів формування органу системи управління оперативно-тактичного рівня НГУ як: формування органу мінімально-необхідного складу; максимально-необхідних компетенцій посадових осіб органу; доцільної організаційної структури органу.

Зазначені підходи можуть бути реалізовані через: впровадження в практику формування органів управління НГУ шляхом використання інформаційно-структурного методу; змінену (удосконалену) систему підготовки управлінців в Національній академії НГУ; перегляд системи підбору кандидатів на посади управлінців зазначеного органу.

Напрямом подальшого дослідження може бути обґрунтування перспективної структури органу територіального управління НГУ.

УДК 621.3+35.071.1

Орлов М.М., доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України;
Коверсун О.М., слухач магістратури Національної академії Національної гвардії України, майор

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ В СИСТЕМІ РОЗВІДКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

До 2013 року в НГ України (ВВ МВС України) практично не було органів і підрозділів розвідки. Події в Криму та на Сході України змусили розпочати створення зазначених органів та підрозділів.

Існуючі системи розвідки НГ України: військова розвідка, розвідка із застосуванням безпілотних літальних апаратів (БПЛА), розвідка при виконанні завдань з охорони громадського порядку, державних об'єктів тощо, як правило, побудована на основі моніторингу та аналізу різних джерел інформації, яка обробляється не автоматизованим способом.

Одним з способів автоматизації оброблення розвідувальної інформації може бути застосування безпілотних авіаційних комплексів (БпАК). Такі комплекси повинні бути спроможними вирішувати широкий спектр завдань у будь-який час, за будь-якої обстановки.

Напрямами удосконалення застосування БпАК в системі розвідки НГ України можуть бути такими:

1. Застосування у якості БПЛА виробни вітчизняних розробників. Так 29 серпня 2016 р. під час презентації продукції ДК “Укроборонпром” у Києві, була представлена аеродинамічна модель комплексу АН-БК-1 “Горлиця”, який розроблено ДП “Антонов” у кооперації з провідними підприємствами України. Як заявляють виробники, АН-БК-1 “Горлиця” – це багатофункціональний комплекс, призначений для ведення повітряної розвідки вдень та вночі; а також ураження цілей бортовим озброєнням. При створенні комплексу ДП “Антонов” взяв за орієнтири можливості американського БПЛА RQ-7 Shadow 200.

2. Оснащення пунктів управління БПЛА і військових частин НГУ засобами автоматизованого приймання, оброблення, відображення і передавання розвідувальної інформації (у першу чергу відеоінформацію) в реальному масштабі часу.

3. Комплексна підготовка бойової обслуги БпАК і органів пунктів управління військових частин НГУ з метою набуття необхідних компетенцій, як складових компетентності визначених посадових осіб.

4. Створення в Національній академії НГУ навчального наземно-повітряного комплексу підготовки необхідних фахівців з бойового застосування БпАК.

УДК 351.862.22+355.35

Орлов М.М., доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України;
Матушак В.А., слухач магістратури Національної академії Національної гвардії України, майор

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОБОТИ КОМАНДИРА І ШТАБУ З ЕВАКУАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО МІСТЕЧКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Аналіз обстановки навколо України збоку держав сусідок: Російської Федерації, Польщі, Угорщини та Румунії, а також пов'язаних з надзвичайними подіями природного та техногенного характеру вказують на необхідність розроблення методики роботи командира і штабу з евакуації військового містечка НГУ.

Відсутність такої методики може спонукати до дій командира і штабу, які спостерігалися під час анексії Російською Федерацією Криму і захоплення окремих районів Донецької та Луганської областей незаконними збройними формуваннями.

Евакуація військового містечка є крайній захід до якого необхідно готуватися командуванню військової частини і штабу заздалегідь. З цією метою автори працюють над розробленням такої методики, складовими якої може бути:

1. Підготовка до евакуації військового містечка, яка розпочинається з отриманням завдання від старшого начальника і передбачає: організацію евакуації військового містечка (прийняття рішення, планування евакуації, постановку завдань, організацію взаємодії, всебічне забезпечення); підготовку підрозділів до евакуації; вибір, підготовку району розміщення(район вибраний заздалегідь), практичну роботу командира, його заступників і штабу в підлеглих підрозділах; інші заходи.

2. З отриманням завдання командир і штаб здійснює перелік робіт пов'язаних з евакуацією військового містечка у такій послідовності: з'ясовує сутність завдання і обстановку на поточний момент; визначає заходи, які необхідно провести негайно для швидкої підготовки підрозділів для виконання отриманого завдання; перевіряє проведені раніше розрахунки; уточнює деякі

деталі раніше прийнятого рішення і доводить його до своїх заступників і командирів підрозділів; доводить бойовий наказ; доповідає старшому начальнику про готовність до виконання завдань.

3. Здійснює евакуацію військового містечка до визначеного району. Доповідь старшому начальнику про виконання завдань.

Отже, враховуючи дане вище, і оцінюючи події, які можуть виникнути необхідно у кожній військовій частині розробити методику роботи командира і штабу щодо евакуації військового містечка. Матеріали такої методики можуть бути використані у навчальному процесі і в науковій роботі Національної академії НГУ, у військах.

УДК 621.2+355.35

Орлов М.М., доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України;
Фаріна В.В., слухач магістратури Національної академії Національної гвардії України, майор

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ МОЖЛИВОЇ ЗАГРОЗИ ЗБРОЙНОГО ВТОРГНЕННЯ ПРОТИВНИКА В УКРАЇНУ

Аналіз законодавчої бази щодо завдань НГ України, Державної прикордонної служби України та Збройних Сил України показав на їх сумісні дії у разі можливої загрози збройного вторгнення (збройної агресії) противника в Україну.

Збройна агресія – застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України. Збройною агресією проти України вважається будь-яка з таких дій: вторгнення або напад збройних сил іншої держави або групи держав на територію України, а також окупація або анексія частини території України; блокада портів, узбережжя або повітряного простору, порушення комунікацій України збройними силами іншої держави або групи держав; напад збройних сил іншої держави або групи держав на військові сухопутні, морські чи повітряні сили або цивільні морські чи повітряні флоти України; засилання іншою державою або від її імені озброєних груп регулярних або нерегулярних сил, що вчиняють акти застосування збройної сили проти України, які мають серйозний характер; дії іншої держави (держав), яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала в розпорядження третьої держави, використовувалася цією третьою державою (державами) для вчинення дій; застосування підрозділів збройних сил іншої держави або групи держав, які перебувають на території України відповідно до укладених з Україною міжнародних договорів, проти третьої держави або групи держав, інше

порушення умов, передбачених такими договорами, або продовження перебування цих підрозділів на території України після припинення дії зазначених договорів.

Враховуючи зазначене вище, постає питання визначення напрямів можливої загрози збройного вторгнення противника в Україну з метою підготовки у першу чергу органів та формувань НГ України до вирішення покладених на них завдань.

В основу визначення напрямів можливої загрози збройного вторгнення противника в Україну автори тез вважають:

1. Врахування співвідношення сил противника, який зосередив власні сили та засоби поблизу кордону України та НГ України, Державної прикордонної служби України і Збройних Сил України.

2. Визначення значень часових показників пересування формувань противника до кордону України з метою його порушення і формувань НГ України та Збройних Сил України, які визначені (можуть бути залучені) до виконання завдання з прикриття державного кордону.

Напрямами подальшого дослідження може бути дослідження системи взаємодії органів та формувань НГ України, Державної прикордонної служби України та Збройних Сил України у разі вирішення завдань з прикриття державного кордону.

УДК 355.4

Павленко С.О., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Овчаренко В.В.**, кандидат військових наук, доцент, начальник факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Савін А.А.**, старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, майор

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТА БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення

терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Під час виконання цих завдань, військовослужбовці Національної гвардії України мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а за виключної необхідності і спеціальні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку в порядку та у випадках, передбачених Законами України.

Питання застосування військовослужбовцями Національної гвардії України спеціальних засобів є актуальними. Оскільки застосування спеціальних засобів так чи інакше тягне обмеження прав громадян, та обов'язково має базуватися на законних підставах. У всіх випадках, що потребують застосування спеціальних засобів необхідно дотримуватись принципу мінімізації та достатності впливу. Кожен факт необгрунтованого застосування спеціальних засобів негативно позначається на ставленні населення до Національної гвардії України та тягне за собою персональну відповідальність кожного військовослужбовця, встановлену законом, у випадку перевищення повноважень. В умовах недосконалості нормативної бази, застосування зазначених заходів примусу заслуговують на особливу увагу.

Так, у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024 затверджено перелік спеціальних засобів, що застосовуються військовослужбовцями Національної гвардії України під час виконання службових завдань. До нього належать: електрошокові пристрої контактної та контактно-дистанційної дії; засоби обмеження рухомості; засоби та пристрої обмеження доступу на певну територію; засоби примусової зупинки транспорту; засоби акустичного та мікрохвильового впливу; спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії; пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами; водомети, бронемашини без встановленого на них штатного озброєння та інші. Також зазначено, що вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначається з урахуванням обставин, що склалися, характеру правопорушення та особи правопорушника.

Але в жодному нормативному документі не приведені назва, або навіть технічна характеристика спеціальних засобів, що дозволяється застосовувати військовослужбовцям Національної гвардії України. Слід зазначити, що у Постанові Ради Міністрів Української РСР від 27 лютого 1991 р. № 49 «Про затвердження Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку», яка була відмінена, такий перелік наводився.

Відсутність конкретного переліку з назвами та технічними характеристиками спеціальних засобів, що дозволяється застосовувати військовослужбовцям

Національної гвардії України під час виконання службових завдань, створює умови для виникнення суперечливих ситуацій щодо правомірності застосування конкретного спеціального засобу.

УДК 351.743:351.862.1:355.5

Панченко В.Ю., кандидат військових наук, начальник кафедри управління повсякденною діяльністю факультету №1 Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Євсєєв В.О.**, кандидат військових наук, заступник начальника кафедри управління повсякденною діяльністю факультету №1 Національної академії Національної гвардії України, полковник

ОБГРУНТУВАННЯ ЗАВДАНЬ І СКЛАДУ УГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ УЧАСТІ У РЕАГУВАННІ НА ВИНИКНЕННЯ ЕПІДЕМІЙ ТА ЕПІЗООТІЙ

Відомо, що епідемії та епізоотії відносяться до медико-біологічних надзвичайних ситуацій, які мають природній характер походження та являють собою порушення нормальних умов життя і діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті.

Проведений аналіз статистичних даних Всесвітньої організації охорони здоров'я і Продовольчої та сільськогосподарської організації, які входять до складу Організації Об'єднаних Націй, свідчить, що серед всіх медико-біологічних надзвичайних ситуацій саме епідемії та пандемії інфекційних хвороб, в тому числі викликані зоонозами, а також епізоотії і панзоотії несуть одну з основних небезпек життю та здоров'ю населення, завдають значних економічних збитків державам.

За даними Державної служби з надзвичайних ситуацій кількість медико-біологічних надзвичайних ситуацій в Україні та постраждалих осіб в наслідок їх виникнення щороку зростає. Інфекційні захворювання людей і тварин є одними з основних медико-біологічних загроз, що виникають в нашій державі.

Отже, зазначене вище, з урахуванням продовження зростання рівня глобалізації суспільства, набуття інтеграційними та міграційними процесами загальносвітового масштабу, прийняття інфекційними хворобами серед людей і тварин транскордонного характеру, дозволяє стверджувати, що питання реагування на виникнення медико-біологічних надзвичайних ситуацій, в тому числі і епідемії та епізоотії, набуває особливої актуальності.

Досвід показує, що для ліквідації наслідків виникнення масштабних епідемії чи епізоотії необхідно в короткий проміжок часу залучити значну кількість різнофункціональних сил, в тому числі і сили правоохоронних органів. Це в певній мірі ускладнює планування та організацію виконання спільних заходів,

особливо в умовах, коли дії набувають оперативного масштабу, що в свою чергу може вимагати залучення угруповань сил суб'єктів реагування на виникнення медико-біологічних надзвичайних ситуацій.

Виходячи зі специфіки покладених функцій, структури, чисельності, оснащення, практичної діяльності військ, наявності досвіду дій в умовах, що досліджуються, на теперішній час серед всіх правоохоронних органів держави саме Національна гвардія України має достатньо можливостей до створення в обмежені терміни необхідного угруповання сил та виконання поставлених завдань, в тому числі у відриві від пунктів постійної дислокації.

Проте, слід зауважити, що наразі в Національній гвардії України відсутні керівні документи, якими б були в достатньо повній мірі визначені завдання щодо участі в реагуванні на виникнення епідемій та епізоотій, організація і порядок дій підрозділів, військових частин (з'єднань) та угруповань сил в умовах, що розглядаються. Це, в свою чергу, дещо ускладнює роботу органів військового управління Національної гвардії України під час планування дій в зазначених умовах.

До того ж, звісно, Національна гвардія України буде здійснювати заходи щодо реагування на виникнення визначених медико-біологічних надзвичайних ситуацій разом із іншими суб'єктами реагування. Однією з труднощів в організації спільного здійснення заходів є визначення конкретних завдань кожному суб'єкту реагування. Визначення конкретних завдань кожному суб'єкту реагування дозволить скоротити час на планування та організацію спільних дій, уникнути дублювання завдань і розпорошення ресурсів.

Таким чином, виникає протиріччя між щорічно зростаючою кількістю медико-біологічних надзвичайних ситуацій, що можуть призвести до тяжких наслідків, і в реагуванні на виникнення яких може брати участь особовий склад Національної гвардії України, та відсутністю на теперішній час нормативно-правових актів, якими були б визначені конкретні завдання та склад угруповання сил Національної гвардії України в умовах, що досліджуються. Зазначене протиріччя викликає необхідність вирішення відповідного завдання, яке полягає в обґрунтуванні завдань і складу угруповання сил Національної гвардії України при участі у реагуванні на виникнення епідемій та епізоотій.

Вирішення зазначеного завдання надасть можливість продовжити дослідження за обраним напрямком, а саме: визначити способи виконання завдань і розробити методику розрахунку чисельності угруповання сил Національної гвардії України при участі у реагуванні на виникнення епідемій та епізоотій.

УДК 358.232

Пашенко В.В., кандидат технічних наук, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Старух О.С.**, старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДРОЗДІЛІВ В УМОВАХ МІННОЇ ВІЙНИ

У районі проведення Антитерористичної операції на Сході України територія, яка містить мінну небезпеку, складає близько 700 тис. га, тоді як розміновано з початку проведення операції близько 3 тис. Поряд з цим, впродовж останнього часу спостерігається тенденція до значного збільшення забруднення території боєприпасами, які не розірвалися після обстрілів та здійснення кількості терористичних актів на території так званих ОРДЛО із застосуванням мінно-вибухових пристроїв (далі МВП). Підсумком такої діяльності бойовиків є травмування та загибель особового складу правоохоронних органів, військових формувань та цивільного населення.

Питанням дослідження аналізу мінної безпеки та протидії мінній війні присвячена низка наукових робіт, однак їх автори, у переважній більшості, висвітлюють ефективні способи подолання мінно-вибухових загороджень, прийоми пошуку та знешкодження вибухонебезпечних предметів, але не повною мірою розглядають заходи щодо аналізу мінної безпеки та протидії мінній війні під час виконання спеціальних бойових завдань.

У зв'язку з цим існує нагальна потреба у наданні практичних рекомендацій співробітникам правоохоронних органів та військових частин щодо проведення комплексу заходів із аналізу мінної безпеки та протидії мінній війні, завдяки яким буде виключене травмування та досягнуте збереження життя особового складу, зменшення імовірності підривів та постраждалих від МВП у районах виконання спеціальних бойових завдань.

Безпека підрозділів в умовах мінної війни забезпечується: цілеспрямованою підготовкою особового складу до виконання спеціальних бойових завдань; постійною психологічною готовністю особового складу до дій в умовах мінної війни; підготовкою та підтримуванням у постійній бойовій готовності штатних (позаштатних) інженерно-саперних підрозділів та груп розмінування; ретельною організацією планування та виконання спеціальних бойових завдань із урахуванням застосування інженерних сил та засобів противника; тісною взаємодією з військовими частинами та підрозділами МВС, СБУ, ДПСУ, УДО, ЗС України та ДСУНС щодо обміну інформацією про мінну обстановку.

У підрозділах, які залучаються до виконання завдань на територіях, що становлять мінну небезпеку, необхідно організувати постійний моніторинг мінної обстановки, зокрема: узагальнення та опрацювання інформації, а також її графічне та текстуальне відображення.

Найважливішу роль у реалізації заходів щодо протидії мінній війні відіграє

цілеспрямована підготовка особового складу до виконання спеціальних бойових завдань.

Під час підготовки особового складу необхідно звертати увагу на тверде засвоєння кожним військовослужбовцем основних демаскуючих ознак мін та вибухонебезпечних предметів, подання установлених команд (сигналів) під час виявлення вибухонебезпечних предметів та практичні дії за ними, дії щодо пророблення і позначення проходів для виходу із замінованих ділянок місцевості, позначення виявлених вибухонебезпечних предметів та надання першої медичної допомоги потерпілим.

Для підвищення якості підготовки доцільно широко застосовувати навчальні інженерні боєприпаси, муляжі МВП, а також навчально-імітаційні засоби, які дозволять створити обстановку, що наближена до бойової.

Результатом упровадження у підрозділах запропонованих рекомендацій щодо виконання комплексу заходів з аналізу мінної небезпеки та протидії мінній війні буде збереження життя та здоров'я особового складу, зменшення кількості підривів на МВП та СВП у районах виконання спеціальних бойових завдань.

УДК 355.123.2

Петік А.В., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, майор

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ З ПРИПИНЕННЯ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ЗАСУДЖЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ

Відповідно до Закону „Про Національну гвардію України” Національна гвардія бере участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань. Виконання такого завдання має свої особливості та обумовлене багатьма факторами, які мають різний вплив.

На сьогоднішній день існує достатньо робіт в яких розглядалися питання визначення сукупності факторів, що впливають на виконання завдань. Проте, на теперішній час, на жаль, відсутні роботи в яких би висвітлювались питання впливу факторів на виконання завдань з припинення групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань. Це, можливо, обумовлено тим, що зазначена функція була покладена на Національну гвардію України лише наприкінці 2016 року.

Тому, актуальним залишається питання дослідження факторів, що впливають на виконання завдань з припинення групових протиправних дій засуджених

в установах виконання покарань НГУ, а також визначення їх значимості та відокремлення найбільш значимих.

Як правило, кількість таких факторів може бути великою, і як наслідок, зі збільшенням їх чисельності виконання завдань ускладнюється, особливо коли ситуація, що склалась має непередбачуваний характер.

Отже, визначення сукупності факторів, їх ранжирування та відокремлення більш значущих є одним із основних завдань, яке має вирішуватись у процесі розроблення методичних підходів щодо оцінювання ефективності виконання завдань з припинення групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань.

УДК 355.4

Писарєв А.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Радченко І.О.**, кандидат військових наук, доцент, завідувач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Писарєв С.А.**, старший викладач кафедра РХБ захисту факультету військової підготовки Національного технічного університету «ХП»

АЕРОЗОЛЬНА ПРОТИДІЯ ТЕХНІЧНИМ ЗАСОБАМ РОЗВІДКИ ТА УРАЖЕННЯ ПРОТИВНИКА

Досвід локальних війн у сучасних умовах свідчить, що однією з основних переваг застосування аерозолів у бою порівняно з іншими засобами прикриття об'єктів, військ та їх захисту від звичайної і високоточної зброї, а також більшості існуючих на даний час технічних засобів розвідки противника є можливість швидкої постановки аерозольних завіс, простота їх конструкції та те, що вони є відносно недорогими засобами.

За рахунок суцільного укриття об'єкта або часткового скривлення спектральної прозорості (видимості) об'єкта димове (аерозольне) маскування здатне зменшувати ефективність оптико-візуальної, фотографічної, телевізійної, лазерної, інфрачервоної розвідки противника та систем наведення на ціль зброї різного призначення, бойового застосування розвідувально-ударних комплексів (РУК), авіації, ствольної та реактивної артилерії.

У цілому основні завдання застосування аерозолів можуть розглядатись і вирішуватись в рамках виконання заходів маскування, які організуються в різних видах бою, під час пересування і розташування військ на місці з метою осліплення противника, приховування своїх дій та прикриття підрозділів від прицільного вогню противника, а також для захисту від високоточної зброї,

лазерних випромінювань і світлового випромінювання ядерних вибухів.

Табельні засоби (РДГ-2, УДШ, ДМ-11, ЗД-6 системи “902”, термодимова апаратура бронетехніки) частин і підрозділів НГУ можуть знайти широке застосування під час здійснення маневру і прихованого переміщення, виходу з інтенсивного вогню противника та зміни вогневих позицій, для імітації горіння пошкоджених машин, а також для засліплення вогневих точок противника, що знаходяться на відстані до 500 м.

Особливо успішно РДГ можуть застосовуватися в боях за оволодіння панівними висотами в населених пунктах і містах, де противник створив міцно укріплені вогневі позиції, а також під час блокування.

З метою забезпечення безперешкодного подолання зон можливого обстрілу колони постановку димових завіс доцільно здійснювати шляхом застосування гранат ЗД-6 системи “902”, термодимової апаратури бронетехніки та ручних димових гранат.

Під час блокування блокпосту цивільним населенням або здійсненні спроби його захоплення озброєними людьми під прикриттям цивільних, необхідно здійснювати попередження про застосування спеціальних засобів. В разі ігнорування попередження для розблокування блокпосту – застосовувати ручні димові гранати (РДГ-2Х), які споряджаються металохлоридною сумішшю.

Ручні димові гранати можуть застосовуватися з метою приховування дій особового складу під час здійснення маневру (обхід, оточення) у ході ліквідації ДРГ, зміни вогневої позиції, а також імітації підбиття бронетехніки.

За необхідності скритого виходу групи особового складу з розташування блокпосту у пішому порядку або на техніці застосуванням декількох РДГ створюється непроглядна завіса з найбільш небезпечної сторони.

Під час відбиття захопленого об’єкту з метою осліплення противника, забезпечення прихованого підходу до захопленого об’єкту під час проведення штурмових дій ефективно можна використовувати ручні димові гранати білого та чорного диму.

УДК 355.311

Поляков В.Ю., ад’юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОБГРУНТУВАННЯ СЦЕНАРІЮ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У МІЖДЕРЖАВНОМУ ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ

В сучасних умовах залишається актуальним питання загроз, пов’язаних із територіальними претензіями інших держав до України. Проте на сьогоднішній день не конкретизовано роль і місце НГ України в площині виникнення кризових

ситуацій на державному кордоні та ескалації прикордонного збройного конфлікту у міждержавний збройний конфлікт. Завчасне планування залучення НГУ до реагування на виникнення кризових ситуацій на державному кордоні потребує визначення необхідної кількості сил для виконання цих завдань. Щоб визначити раціональний склад сил НГУ під час реагування на кризові ситуації, необхідно передбачити типові дії сил гвардії для якомога повнішої множини імовірних кризових ситуацій на кордоні. Для визначення типових форм дій угруповання НГУ під час реагування на виникнення кризових ситуацій на державному кордоні доцільно застосувати сценарний підхід.

Ймовірний сценарій виникнення кризової ситуації та її ескалації до міждержавного збройного конфлікту являє собою змодельований або прогнозований розвиток воєнно-політичної обстановки або подій, що можуть виникнути внаслідок дій протилежних сторін, в даному випадку України та держави, яка веде агресивну політику стосовно України.

Ситуацією за сценарієм буде вважатися один із варіантів імовірного виникнення і розвитку кризової ситуації, яка переростає у збройний конфлікт та потребує застосування (залучення) сил та засобів сектору безпеки і оборони.

Сценарій, по суті, можна вважати моделлю дій. Точно спрогнозувати, як буде розвиватися ситуація, неможливо. Проте можливо розробити базовий, загальний сценарій, який буде містити якомога повнішу множину варіантів розвитку кризових ситуацій. При настанні реальної кризової ситуації, спираючись на найбільш близький її аналог, опрацьований в сценарії, можливо взяти його за основу під час реагування на виникнення тієї чи іншої загрози.

Сценарій застосування сил НГУ для виконання завдань оборони розроблений з метою урахування якомога повнішої множини можливих кризових ситуацій на кордоні. Запропоновані варіанти загострення обстановки з подальшою ескалацією у міждержавний збройний конфлікт зумовлюють вірогідні типові форми дій сил НГУ, адекватні обставинці, що складається.

Розроблений сценарій включає визначення об'єкту впливу, причин (умов) виникнення, масштабів і наслідків ймовірних загроз, варіанти розвитку кризової ситуації (обстановки); можливі цілі сторін, які повинні бути досягнуті, суб'єкти сектору безпеки і оборони України, які братимуть участь у реагуванні на загрози, їх функції та завдання; опис районів та визначення ймовірного просторового розмаху дій; швидкість розвитку кризи та інші показники, що можуть характеризувати розвиток воєнних дій, найбільш імовірні часові межі їх розвитку.

Розроблений сценарій застосування сил НГУ для виконання завдань оборони дозволяє визначити типові форми дій сил НГУ у кризовому районі. Це дає можливість виокремити необхідний обсяг завдань, що робить можливим визначення раціонального складу угруповання НГУ для дій на різних етапах міждержавного збройного конфлікту.

УДК 355.535.1

Пташка С.Д., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України; **Кулешов О.П.**, старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В СХІДНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Згідно Закону України «Про Національну гвардію України» однією із функцій, що виконують підрозділи та військові частини Національної гвардії України в ході участі у проведенні антитерористичної операції в східних регіонах нашої держави, є охорона та оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, перелік яких визначаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України.

Дії незаконно утворених збройних формувань противника в зоні проведення антитерористичної операції мають ряд особливостей, однією з яких є поширене застосування ними безпілотних літальних апаратів, засилання із числа цивільних громадян інформаторів та регулювальників вогню. Зазначені засоби та способи використовуються противником для ведення розвідки та нанесення точних вогневих ударів.

Таким чином стає можливим, що противник може застосовувати безпілотні літальні апарати, використання окремих цивільних осіб для проведення розвідки об'єктів, що охороняються силами підрозділів та військових частин Національної гвардії, нанесення вогневих ударів по силам охорони та життєво важливим центрам об'єктів тощо.

Враховуючи ці обставини, необхідно вносити зміни до загально прийнятих систем охорони та оборони об'єктів, які б могли забезпечити підрозділам охорони можливість протистояти зазначеній загрозі.

Для вирішення цього завдання може бути використано включення до складу систем охорони та оборони важливих об'єктів, елементів протиповітряної оборони та радіоелектронної боротьби, новітніх технологій по виявленню та розпізнаванню осіб, що можуть становити терористичну загрозу об'єктам.

Як свідчить досвід використання підрозділів та військових частин Національної гвардії України в межах зони збройного конфлікту під охорону беруться об'єкти, які не визначені для охорони згідно нормативно-правовими актами, наприклад, об'єкти національної транспортної системи України – мости, транспортні комунікації, об'єкти газотранспортної інфраструктури.

Зазначені об'єкти мають суттєві особливості на відміну від тих, що зазвичай охороняються підрозділами Національної гвардії. Ці відмінності полягають в тому, що розташування деяких об'єктів є над водною поверхнею, встановлення

окремих елементів об'єктів (опор мостів), що охороняються, безпосередньо по дну та в товщі води.

Тому ці особливості, в свою чергу, обумовлюють необхідність нешаблонного підходу при створенні систем охорони та оборони об'єктів, впровадження сучасних нових інженерно-технічних засобів охорони надводних та водних ділянок, які відповідали б сучасним вимогам в ході виконання поставлених завдань.

УДК 342.6

Ролін І.Ф., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, полковник

ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ЧАСОВИХ РОЗРАХУНКІВ В ОРГАНАХ УПРАВЛІННЯ

Першими документом, який розробляє штаб в ході підготовки дій є Розрахунок часу та Графік роботи командира та штабу під час планування. Вхідні дані для їх складання, як правило, беруться з директивного документа старшого начальника (командира). Такими даними, насамперед, є час готовності до дій та час доповіді замислу старшому начальнику (командиру).

Однак, за існуючої практики, зазначені дані, як правило визначаються вольовим рішенням командира. Може статися так, що за умов обмеженого часу на підготовку дій нижчим ланкам управління не залишиться часу для планування, оскільки завдання буде отримане надто пізно.

Розподіляти час на оперативне планування ($T_{оп}$) потрібно з урахуванням наявного часу на підготовку дій ($T_{пд}$). Згідно керівних документів підготовка дій, крім оперативного планування, включає організаторську роботу; підготовку органів військового управління та військ (сил); підготовку районів дій.

Отже, $T_{пд}$ – це часовий ресурс, який є у розпорядженні командувача (командира), і включає період часу з моменту отримання завдання до встановленого старшим начальником (або зумовленого обстановкою) часу готовності до дій.

Пропонується при складанні часових розрахунків в органах управління різних ланок використовувати правило "одна третина / дві третини", яке є обов'язковим в країнах-членах НАТО в процесі прийняття військових рішень (MDMP). Його сутність полягає в тому, що наявний час на підготовку дій ($T_{пд}$) має розподілятися так, щоб другий етап планування закінчився *не пізніше, ніж через $1/3 T_{пд}$* . Це означає, що нижча ланка управління має отримати відповідний директивний документ на дії (оперативну директиву, бойовий наказ, бойове розпорядження) не пізніше ніж через $1/3 T_{пд}$.

Отже, час на проведення двох перших етапів потрібно скорочувати, даючи більше часу на підготовку підпорядкованим штабам і військам. Це має досягатися завчасно в ході штабних тренувань та командно-штабних навчань із залученням органів управління всіх ланок.

Процес оперативного планування застосовується при завчасному і безпосередньому плануванні. *Якщо умови обстановки та обмежений час не дозволяють здійснювати планування відповідно до визначених порядку та процедур*, командир повинен забезпечити прийняття рішення в наявний час, скорочуючи та поєднуючи процедури, на основі своїх знань та досвіду, використовуючи прямий контакт з підлеглими.

УДК 351.861

Саганюк Ф.В., кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, полковник у відставці; **Устименко О.В.**, кандидат наук з державного управління, с.н.с., старший науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського, полковник запасу

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО КЕРІВНИЦТВА СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

В умовах сучасної гібридної російської воєнної агресії проти України забезпечення воєнної безпеки і оборони держави залишається найбільш актуальною проблемою сьогодення. А це, як передбачено чинною Стратегією національної безпеки України, вимагає створення ефективного сектора безпеки і оборони України, забезпечення єдиного державного управління ним як у мирний час, так і у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий період (п. 4.2).

Однією із загрозливих кризових ситуацій воєнного характеру нещодавно прийнятим Законом України "Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях" визнана саме російська агресія проти України. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості покладені на ЗС України, НГ України та інші складові сил безпеки і оборони. Головну відповідальність за планування та реагування на ці загрози покладено на Міністерство оборони та ЗС України. Разом з ними, згідно з Концепцією розвитку сектора безпеки і оборони у обороні держави нині беруть

і мають брати участь визначені частини і підрозділи НГ України, для чого їх потрібно завчасно визначити і підготувати для спільних дій зі ЗС України.

Координаційно-управлінську місію з цих питань в секторі безпеки і оборони України, на наш погляд, можна покласти на створений при Президентові України Координаційний центр, який має забезпечувати взаємодію у відповідних сферах з Кабінетом Міністрів України та іншими органами виконавчої влади і допоміжними службами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями та об'єднаннями громадян й іншими організаціями.

Відповідно до затвердженого Положення та покладених на цей Координаційний центр завдань і на виконання доручень Президента України він уповноважений:

проводити аналіз і моніторинг виконання центральними та місцевими органами виконавчої влади завдань та заходів, визначених відповідними нормативно-правовими актами та готувати Президентові України відповідні пропозиції;

здійснювати, в тому числі із залученням провідних вітчизняних та іноземних експертів, вчених, фахівців, експертну оцінку проектів законів та інших нормативно-правових актів і готувати відповідні висновки та пропозиції щодо них та брати участь у їх розробленні і здійснювати експертну та організаційну підтримку таких проектів тощо.

Керівник Координаційного центру уповноважений забезпечувати в межах компетенції реалізацію рішень Президента України і подавати йому на розгляд відповідні матеріали та пропозиції; представляти центр у взаємодії з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, іншими організаціями та організовувати таку взаємодію з міжнародними організаціями.

УДК 355.423

Санніков С.Г., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

ВПЛИВ МІСЦЕВОСТІ НА ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ. ТАКТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ МІСЦЕВОСТІ

Бойові дії можуть розгортатися на будь-якій місцевості в різну погодні умови та пору року. Загальні положення дій військ у цих умовах викладені в статутах і настановах. Але статутні документи не можуть детально характеризувати різновиди і властивості місцевості, які командири зобов'язані знати і враховувати під час організації і ведення бойових дій. Розгляд цих питань і складає зміст виступу (тезів виступу). Спочатку з'ясуємо зміст деяких термінів і понять, які будуть використовуватись у подальшому.

Бойові дії – форма оперативно-тактичного (бойового) застосування з'єднань, частин, підрозділів Національної гвардії України для вирішення оперативно-тактичних (тактичних) завдань.

Місцевість – частина земної поверхні з усіма її елементами: рельєфом; ґрунтами; водами; дорожньою мережею, населеними пунктами, рослинністю та іншими об'єктами. У військовій справі під поняттям місцевість мається на увазі ділянка земної поверхні з усіма її елементами, де будуть проводитись бойові дії.

Рельєфом місцевості називають сукупність різних нерівностей Земної поверхні.

Місцевими предметами називають всі об'єкти місцевості, які створені природою чи працею людини (ґрунтово-рослинний покрив, гідрографія, населені пункти, окремі місцеві предмети тощо).

Рельєф і місцеві предмети інакше називають топографічними елементами місцевості. Топографічні елементи місцевості за ознакою однорідності їх господарчого і воєнного призначення поділяють на такі основні групи: рельєф, ґрунти і рослинне покриття, гідрографія (ріки, озера та інші природні і штучні водоймища), населені пункти, дорожня мережа, промислові, сільськогосподарські і соціально-культурні об'єкти. Рельєф є одним з основних елементів місцевості, що визначає її придатність до ведення бойових дій, заважає чи сприяє здійсненню маршу, ведення бою, проведення удару та маневру підрозділів. Він дуже впливає на побудову бойового порядку, маскування, захисту підрозділів від впливу зброї противника, можливість спостереження, маневр військ, умови ведення вогню.

Найбільшу увагу звертають особливості місцевості, які здійснюють той чи інший вплив на організацію, ведення бою, застосування озброєння, бойової техніки. До основних тактичних властивостей належать:

- прохідність місцевості;
- захисні властивості місцевості;
- умови орієнтування;
- умови спостереження;
- умови маскування;
- умови ведення вогню;
- умови інженерного обладнання місцевості;
- умови водопостачання та життязабезпеченості.

Тактичні властивості місцевості не можна розглядати як щось недоторкане. Вони змінюються в ході розвитку засобів та способів бойових дій та залежать від характеру тактичних дій, складу військ, типу місцевості, клімату району, пори року та метеорологічних умов. Вони мають значний вплив на організацію і ведення бойових дій і до того ж їх вивчають і оцінюють у взаємозв'язку один від одного.

УДК 35.078.3

Саричев Ю.О., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ У ВОЄННІЙ СФЕРІ

В умовах проведення сукупності інформаційних заходів з боку РФ в ході ведення нею гібридної війни проти України гостро постає питання удосконалення інформаційного забезпечення державного управління, зокрема у воєнній сфері, як головної складової забезпечення інформаційної безпеки держави, яке б базувалося на єдиній методології, в основу якої покладено відповідний термінологічний базис.

Аналіз показує, що інформаційне забезпечення державного управління є складним та багатограним, проте на сьогодні немає єдиного розуміння цього поняття: терміни, які зустрічаються в наукових публікаціях, мають змістову суперечливість або однобічно відображають сутність. Тому можна констатувати той негативний факт, що така невизначеність є проблемою, яка заважає як розробці методологічних засад інформаційного забезпечення системи державного управління, так і його практичній реалізації. Питання інформаційного забезпечення як системи є особливо важливим для України в умовах формування сучасного інформаційного суспільства, коли практичні потреби держави, в першу чергу стосовно координації щодо створення інформаційних ресурсів та ефективної інформаційної інфраструктури, зокрема у воєнній сфері, неодмінно потребують оперування терміном “інформаційне забезпечення в системі державного управління”, а також його однозначного теоретичного підґрунтя.

Аналіз існуючих робіт засвідчує, що в основі незадовільного стану щодо визначення поняття інформаційного забезпечення, його ролі та місця, а також класифікації його видів, є комплекс невирішених питань теоретичного та практичного характеру. При цьому аналіз показує, що процес управління неможливо реалізувати без належного забезпечення інформацією відповідного характеру і змісту на усіх рівнях та етапах державного управління, а не лише органу державного управління, на чому зосереджується переважна більшість авторів, які висвітлюють тему державного управління.

В Міністерстві оборони України введено в дію військовий стандарт ВСТ 01.004.004 – 2014 (01). “Інформаційна безпека держави у воєнній сфері. Терміни та визначення”, яким визначено, що “інформаційне забезпечення у воєнній сфері – сукупність заходів органів військового управління усіх рівнів, дій військ (сил) та інших суб’єктів інформаційної діяльності з метою створення (формування) і використання в інформаційному просторі воєнної сфери необхідних інформаційних ресурсів для реалізації процесів управління в інтересах оборони держави”.

Наведене визначення інформаційного забезпечення акцентоване на реалізацію всього контуру управління, а не лише забезпечення органу державної влади в прийнятті ним рішення, а тому у сукупності із кібернетичною моделлю державного управління дозволяє більш глибоко (системно) зрозуміти його роль та місце в цій системі. Роль інформаційного забезпечення полягає в створенні необхідних умов для реалізації персоналізованих функцій (“підфункцій”) управління на підставі відповідної інформації, а його місце – визначається характером завдання, що виконується у кожній ланці усього кібернетичного контуру державного управління, зокрема у війсьній сфері. Із зазначеного незаперечно випливає актуальна необхідність в класифікації видів інформаційного забезпечення з метою досягнення з єдиних позицій системної координації процесів розвитку загальнодержавної інформаційної інфраструктури (в тому числі інформаційних ресурсів), зокрема тієї її частини (певної підсистеми), яка обслуговує процеси державного управління.

Запропоноване термінологічне визначення може бути використане при розробці методологічних основ реалізації інформаційного забезпечення державного управління у війсьній сфері з системних позицій забезпечення інформаційної безпеки, що дозволить розвивати інформаційну інфраструктуру держави загалом.

УДК 355.743:351.861:355.4:355.588

Семенко Є.Ю., науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ МАСШТАБНИХ ПОЖЕЖ

На сучасному етапі розвитку України, здійснення важливих економічних і демократичних реформ особливу значимість набуває забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави. У цьому зв'язку все більша увага приділяється силам охорони правопорядку. Національна гвардія України (НГУ) – є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ. Саме НГУ спільно з правоохоронними органами покликані захищати інтереси особистості, суспільства і держави, конституційні права і свободи громадян від злочинних та інших протиправних посягань. Крім того, військові підрозділи НГУ та органи внутрішніх справ у випадках, визначених законодавством України, можуть залучатися до ліквідації наслідків НС, підтримання правового режиму надзвичайного стану, локалізації та припинення збройних конфліктів на території країни.

За останній роки в нашій державі майже щороку відбуваються масштабні пожежі наприклад на вибухонебезпечних об'єктах, а саме: на складах

артилерійського озброєння ЗСУ (с. Новобогданівка Запорізька область (2004, 2005, 2006 та 2007 р.), м. Лозова Харківська область (2008 р.), с. Сватове Луганська область (2015 р.), с. Балаклія Харківська область (2017 р.), с. Калинівка Вінницька область (2017 р.). Загальні сума збитки від вибухів завдані Державі складають біля 7,5 млрд. гривень, загинуло в результаті вибухів 12 осіб з них 3 військовослужбовця Збройних Сил України, зазнали травм різного ступеню важкості біля 100 осіб.

Таким чином, зі створенням в Україні сучасної правової бази запобігання і ліквідації наслідків НС та правових засад організації та порядку діяльності новоствореного військового формування з правоохоронними функціями, яким є НГУ, де велике значення надається заходам безпеки громадян, необхідно змінити погляди на зміст, форми й методи спільної діяльності НГУ та рятувальних сил Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Так, нормативно-правовою підставою для участі підрозділів НГУ у заходах з ліквідації наслідків масштабних пожеж на вибухонебезпечних об'єктах, є закон «Про Національну гвардію України».

Відповідно цього закону, у статті 2 (пункт 13), особовий склад НГУ залучається для підтримання або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення.

Організація спільних заходів з ліквідації масштабних пожеж на вибухонебезпечних об'єктах складається з етапів попередньої і безпосередньої (оперативної) підготовки до їх проведення. Основною проблемою в організації спільних заходів є визначення пріоритетних напрямів взаємодії та найбільш ефективного механізму взаємодії всіх структурних елементів двох суб'єктів взаємодії. Це потребує науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо застосування підрозділів НГУ у заходах з ліквідації масштабних пожеж на вибухонебезпечних об'єктах.

УДК 37.035.7

Сутюшев Т.А., кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІ ТАКТИЧНІ І ОПЕРАТИВНІ ЗАДАЧІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОГО БЛОКУ

На сьогодні, при розробленні у військових навчальних закладах робочих програм навчальних дисциплін оперативно-тактичного блоку, існує певна

безсистемність при формуванні переліку їх основних елементів, а саме змістових модулів. Певна необґрунтованість проглядається і у поглядах як на форми окремих складових змістового модулю, так і модулю в цілому. Причини такого стану частково можна пояснити відсутністю координації та узагальнення поглядів на зазначені питання, а також певним ігноруванням накопиченого десятиріччями вітчизняного досвіду провідних військово-методичних шкіл.

Сучасний підхід щодо вирішення зазначеної дидактичної проблеми має базуватись на визначеному переліку актуальних оперативних і тактичних задач, які обумовлюються сутністю існуючих оперативно-тактичних концепцій з застосування військ (сил). Виділені оперативні та тактичні задачі мають визначати зміст компетентностей, на досягнення яких має бути націлена підготовка слухачів та курсантів, а також і зміст модулів та їх дидактичну спрямованість.

У дисциплінах тактичного рівня підготовки змістовий модуль має бути зорієнтований саме на підготовку до вирішення певної тактичної задачі (можливо, як складової певної оперативної задачі) і може включати такі види занять як групова вправа, тактичне заняття, тактична летючка. Такій підхід склався у середині вісімдесятих років минулого сторіччя у період після розроблення оперативно-тактичної концепції застосування Сухопутних військ США «Повітряно-наземна операція», а також вітчизняних концепцій у форматі фронтових і армійських оборонних та наступальних операцій. Блок з наведених видів занять позначався тоді як комплексна тактична задача. Цим видам занять могли передувати лекція (групове заняття) та семінар.

При формуванні робочих програм дисциплін оперативно-тактичного блоку більш високого рівня, наприклад, «Оперативне мистецтво», в їх основу мають бути покладені змістові модулі, націлені на підготовку слухачів з вирішення задач оперативно-тактичного та оперативного рівнів, які визначаються існуючими відповідними концепціями. Змістовий модуль у цьому випадку може включати такі види занять як лекція, семінар, групова вправа, навчання (тактичне, тактико-спеціальне, командно-штабне), воєнна гра, оперативна летючка. У радянських військових академіях за окремими темами у подібні модулі ще включали навчальні оперативно-польові поїздки, військово-історичні польові поїздки та військово-історичні ігри, які орієнтувались на конкретні, проведені у свій час, військові операції (епізоди). У вітчизняних вищих військових навчальних закладах сьогодні такі види занять практикуються слабо (очевидно, за певними причинами), хоча їх ефективність завжди була високою і викликала у слухачів живий інтерес.

Якщо говорити окремо про наукову складову розглянутих питань, то вона, насамперед, має бути пов'язана з визначенням закономірностей зв'язку дидактичних форм викладання навчального матеріалу у форматі позначених змістових модулів з сутністю існуючих оперативно-тактичних концепцій.

УДК 355.

Сутюшев Т.А., кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ОПЕРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Раніше, ще наприкінці 2013 р., автор передказував можливий розвиток кризових подій в Україні у наступній послідовності: «виникнення (провокування) внутрішнього політичного конфлікту» – «часткова втрата основ громадського порядку в одному або одночасно у декількох потенційно – кризових регіонах (районах, містах) країни» – «екстремальне загострення внутрішнього політичного конфлікту» – «виникнення та ескалація внутрішнього збройного конфлікту» – «громадянська війна» – «збройний конфлікт (можливо, локальна або регіональна війна) за результатами втручання з будь-якого боку зовнішніх озброєних сил».

Приблизно така послідовність системно відпрацьовувалась певними зацікавленими сторонами на території колишньої Югославії (остаточно у Косово), у Лівії, Сирії та інших країнах. Воєнні дії на етапах збройного протиборства зазначеного сценарію висвітлюють окремі актуальні напрямки наукових досліджень у сфері воєнного мистецтва і, насамперед, оперативного мистецтва. У першу чергу мова йде про дослідження змісту системи операцій, з якої можна формувати під конкретні умови той чи іншій комплекс операцій для реалізації окремих етапів наведеної послідовності розвитку кризових подій. У зв'язку з цим набувають особливої актуальності напрацювання у сфері воєнного мистецтва, які були в останні роки апробовані в ході масштабних навчань антитерористичного характеру на території колишнього Радянського Союзу – Співдружності незалежних держав, наприклад, «Боевое братство-2017», а також у Китаї, наприклад, «Сотрудничество-2017». Зазначені навчання, у значній мірі, були присвячені перевірці ефективності конкретних міждержавних організаційних форм військ (сил) з дослідженням особливостей їх створення, а також перспективних форм та способів їх застосування у ході протидії масштабним терористичним угрупованням.

Які ж напрямки наукових досліджень висвітлюють окремі етапи наведеного можливого розвитку кризових подій в Україні? Насамперед, дослідження кількісного та якісного складу можливих рушійних сил (учасників), їх оснащеності, навченості, організаційних форм, а також їх можливих форм дій в ході 2.4, 5 та 6 етапів зазначеного сценарію.

Стосовно сучасних позиційних бойових дій на сході України актуальним є дослідження зв'язку між причинами становлення цій форми дій і її стійкої

тривалості; визначення напрямків, на яких після провокацій на лінії протистояння буде можливим розвиток тактичного успіху з боку будь-якої сторони в оперативній успіх і як реально зможе змінитись після цього оперативна конфігурація (побудова дій сторін); дослідження можливостей режимних заходів, які проводять сторони у своїх тилових районах і як вони можуть вплинути на розвиток оперативної обстановки.

Стосовно п'ятого етапу зазначеного сценарію актуальним виглядає дослідження ефективних форм боротьби з радикальними угрупованнями чисельністю від декількох десятків, сотень до декількох тисяч осіб, чії екстремальні дії можуть викликати параліч цивільних інституцій країни. Мова йде про боротьбу з так званою «отаманщиною», яка існувала у 1918-1919 рр. на території України.

І одним з важливих напрямків досліджень у сфері оперативного мистецтва залишається розроблення реалістичних, науково-обґрунтованих концепцій оперативно-тактичного, оперативного рівнів, прийнятних для застосування в умовах локальної (регіональної) війни з метою досягнення миру на договірних умовах.

УДК 351.74

Ульянов О.І., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри тактико-спеціальної та вогневої підготовки Одеського державного університету внутрішніх справ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» - Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Серед основних завдань поліції – забезпечення публічної безпеки і порядку, охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;

Виконуючи завдання з охорони публічного порядку, серед суб'єктів з якими взаємодіє поліція чільне місце займає Національна гвардія України.

Відповідно до Закону України «Про Національну гвардію України» – Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших

протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Щодо взаємодії в законі зазначено, що Національна гвардія України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з правоохоронними органами, Збройними Силами України, Управлінням державної охорони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами державної влади, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також спільно з адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

Враховуючи, що Національна поліція України та Національна Гвардія України є складовими Міністерства внутрішніх справ, питання взаємодії між ними врегульовано Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку» від 10.08.2016 р. № 773 в якому зазначено, що взаємодія між НГУ та Національною поліцією України здійснюється шляхом:

- спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

- забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

- проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць.

Разом з тим, на законодавчому рівні необхідно врегулювати питання проведення масових заходів, порядку забезпечення публічної безпеки та порядку та взаємодії поліції з іншими суб'єктами щодо його забезпечення.

Вбачається за необхідне внесення змін до ст. 5 Закону України «Про Національну поліцію», щодо врегулювання питання взаємодії поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування з метою конкретизації суб'єктів взаємодії.

УДК 351.861

Фролов В.С., кандидат військових наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського; **Пушняков А.С.**, провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського; **Устименко О.В.**, кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

ОСНОВИ ВОЄННОГО МИСТЕЦТВА ТА ПРОТИДІЇ АГРЕСОРУ

Воєнне мистецтво, як узагальнено у наукових джерелах – це галузь воєнної науки; наука про воєнні дії та про організоване застосування зброї і техніки особовим складом в ході воєнних, антитерористичних, партизанських, миротворчих дій та збройної боротьби в цілому. Це теорія і практика підготовки й ведення воєнних дій на суші, морі та в повітрі, основна галузь воєнної науки.

Для командирів і начальників, у широкому розумінні – це вміння творчо і майстерно керувати військовими формуваннями при веденні боїв, операцій та інших дій.

Складовими воєнного мистецтва є воєнна стратегія, оперативне мистецтво і тактика, які тісно пов'язані між собою і взаємозалежні.

Стратегія – вищий рівень воєнного мистецтва, який охоплює теорію і практику підготовки збройних сил до воєнних дій, планування та ведення війни і стратегічних операцій, використання видів збройних сил та керівництво ними.

Оперативне мистецтво займається питаннями підготовки і ведення операцій.

Тактика являє собою теорію і практику підготовки й ведення бою підрозділами, частинами та з'єднаннями. Вивчає суть і характер сучасного загальновійськового бою, засоби організації та ведення різних його видів: наступу, оборони, зустрічного бою.

Наявні воєнні загрози з боку Росії дають Україні право на застосування сил оборони у воєнному конфлікті, головним принципом якої Воєнною доктриною України (п. 20, 21) визначена активна оборона з метою завдання противнику поразки та примушення його до припинення воєнних дій. Особлива увага при цьому має приділятися обороні найбільш важливих в оперативно-стратегічному значенні рубежів та районів, зон, адміністративно-політичних і економічних центрів.

Зараз відповідно до Конституції України, чинного законодавства відповідальними за організацію планування, реагування на кризові ситуації та застосування сил і засобів для оборони України, захисту її суверенітету та територіальної цілісності і недоторканності визначено Збройні Сили (ЗС)

України. Із складу Національної гвардії (НГ) України визначаються частини та підрозділи, які оперативно підпорядковуються командуванню угруповань ЗС України та відносяться до сил оборони. Саме ці частини і підрозділи НГ України разом із ЗС України братимуть участь у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Залишається тільки впровадити цю систему в секторі безпеки і оборони, визначити законодавчо її модель, планувальні органи, порядок здійснення та реалізації, моніторингу і контролю, основні форми необхідних для цього документів тощо.

УДК 351.862.4

Фучко А.Й., начальник науково-дослідного відділу (проблем воєнної стратегії) науково-дослідного управління (проблем воєнної політики та воєнної стратегії) Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, полковник

УПРАВЛІННЯ СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Оцінюючи стан складових сектору безпеки і оборони України, за результатами Комплексного огляду сектору безпеки і оборони України, фахівці зазначають, що серед невирішених проблем є несформованість системи управління цим сектором. Розглядаючи напрями розвитку сектору безпеки і оборони України в Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України зазначається, що “для ефективного розвитку сектору безпеки і оборони в сучасних умовах передбачається: централізація управління сектором безпеки і оборони у мирний час, у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий період, підвищення рівня міжвідомчої координації і взаємодії”. У цьому ж документі вказується, що Президент України здійснюватиме загальне керівництво сектором безпеки і оборони України, організовуватиме взаємодію його складових, у тому числі: у мирний час та у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, – безпосередньо або через Раду національної безпеки і оборони України (РНБО України); в особливий період – безпосередньо або через РНБО України, в тому числі з використанням потенціалу Воєнного кабінету РНБО України та Ставки Верховного Головнокомандувача (у разі її створення), робочим органом якої є Генеральний штаб Збройних Сил України.

Досвід АТО на сході України показує, що започаткована у Концепції конструкція управління сектором безпеки і оборони України є, на нашу думку, недосконалою. Адже РНБО України відповідно до Закону України “Про Раду

національної безпеки і оборони України” має координаційні і контрольні функції. Згідно до ст. 3 зазначеного закону функціями РНБО України серед інших є: координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони у мирний час; координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Воєнний кабінет РНБО України є робочим органом РНБО України в особливий період. На Воєнний кабінет одним з основних завдань покладається “обговорення пропозицій щодо застосування сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України для відбиття збройної агресії проти України”.

Тобто, ці органи не наділені директивними функціями, а лише координаційно – контрольними і дорадчими. До того ж, Воєнний кабінет функціонує тільки в умовах особливого періоду.

Практика показує, що сучасні збройні конфлікти мають тенденцію до швидкого розвитку подій. Відповідно до цього й система управління має швидко і гнучко реагувати на розвиток подій. Однак, визначені вітчизняним законодавством процедури підготовки і прийняття рішень РНБО України, діяльності Воєнного кабінету не забезпечують оперативності у прийнятті рішень щодо “застосування сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України”. Понад те, після прийняття Президентом України відповідних рішень, зазначені органи не мають відповідних директивних функцій щодо забезпечення його реалізації.

Проведений аналіз показує, що вирішення проблеми оперативного керівництва застосуванням сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України можна досягти шляхом утворення органу управління сектором при Президентові України (на кшталт координаційного органу з питань розвідувальної діяльності при Президентові України) або при РНБО України з директивними функціями на впровадження рішень прийнятих Президентом України (РНБО України) щодо застосування сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України в умовах мирного часу, у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці та в особливий період.

Повноваження такого органу управління доцільно визначити у відповідному Положенні, яке затверджується указом Президента України. За такого підходу, у разі загострення ситуації у державі, не потребуватиме перебудови та зміни структур і функцій система управління тощо. За нинішніх умов швидкоплинності конфліктів органи управління сектором безпеки і оборони України повинні бути створені завчасно і здатні відслідковувати та адекватно реагувати на загрози у разі виникнення кризової ситуації, а не створюватися після виникнення кризи.

Про відсутність об'єднаного керівництва силами оборони зазначається і в СОБ України. Першою стратегічною ціллю оборонної реформи визначено - "об'єднане керівництво силами оборони, що здійснюється відповідно до принципів і стандартів, прийнятих державами – членами НАТО".

Підсумовуючи слід зазначити, що сучасна система управління державою, як складова загальнодержавної системи управління, має бути постійно готовою і здатною до здійснення управління сектором безпеки і оборони України в умовах виникнення кризових ситуацій, функціонування в будь-яких умовах, із завчасно визначеними функціями та відповідальністю органів управління за їх виконання.

УДК. 351.862.4

Халеп В.В., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю – начальник ПДС Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Саморок М.Г.**, викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, капітан

АНАЛІЗ НЕОБХІДНИХ І ДОСТАТНІХ УМОВ ВИНИКНЕННЯ МІЖЕТНІЧНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ

Важливість зазначеної теми обумовлена: 1) тривалою соціально-політичною нестабільністю в державі; 2) анексією Росією півострова Крим, підтримкою сепаратистського руху на Донбасі, веденням бойових дій; 3) виникненням суперечок у зовнішній політиці на міждержавному рівні між Україною, Угорщиною, Румунією і Польщею з мовних та історичних питань; 4) визначенням ролі і місця силових структур до складу яких входить Національна гвардія України (НГУ) у цій обстановці; 5) прогнозуванням службово-бойових завдань (СБЗ) НГУ і визначення ефективних способів їх виконання за цих умов.

Конфлікт взагалі, це зіткнення або серйозні розбіжності між людьми (групами людей, етнічними групами). Під етнічним конфліктом (ЕК) сучасна політологія розуміє конфлікт етнічних інтересів організованих суспільних рухів і виникаючих на цьому підґрунті масових безпорядків, сепаратистських виступів – аж до громадянської війни, де протистояння відбувається на межі етнічної спільноти. Міжетнічні конфлікти досить трагічні, причини появи їх різні. Вони можуть виникнути тоді, коли долаються перешкоди, котрі певні сили ставлять на шляху розвитку нації.

Необхідні умови виникнення ЕК, це такі без яких неможливо запобігти цьому явищу. Ними можуть виступати відмінності між етнічними й державними кордонами, відмінності в державному та правовому статусі народів, етнічних

груп, різне співвідношення чисельності етнічних груп в одному регіоні та нерівноправне ставлення до них титульного етносу. Слід зазначити, що етнічні відмінності – єдине найважливіше джерело великомасштабного конфлікту всередині держави. Трапляються випадки виникнення ЕК через політичні спекуляції окремих політиків.

Достатні умови виникнення ЕК, це такі, які задовольняють потреби необхідних умов. Мотивом, що сприяє конфлікту, може бути страх втрати національної самобутності, асиміляція меншого етносу в межах чисельнішого.

Однією з граней кризи, яку переживає Україна, є недостатня національна самоідентифікація. Сьогодні майже кожний етнос намагається побудувати свою власну державу, забезпечити собі участь на найвищому державному рівні, аби створити найкращі умови для власного існування.

Міжетнічні конфлікти, в основі яких лежить рефлекс міжплемінної ворожнечі, охопили весь посткомуністичний простір від хорватського Дубровника до російських Курил, Африку, Близький схід, певною мірою однаково виявляючи себе серед етносів, різних за географією та культурно-історичною традицією.

Міжнаціональна напруженість в Україні загострюється за рахунок втручань світових та „діаспорних” політико-громадських інституцій, а також державної політики вирішення міжетнічних відносин.

Отже, на теперішній час доцільно вести розмову про наявність необхідних і достатніх умов виникнення ЕК в окремих регіонах держави Україна, що може спонукати до порушення державної влади, яку необхідно буде відновлювати шляхом залучення силових структур, у тому числі і НГУ. Звідси виникає наукове завдання визначення переліку СБЗ військами з цього приводу і ефективних способів їх виконання.

УДК 35.071.1

Шмаков О.М., доктор військових наук, професор, завідувач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

РОЛЬ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У СТАНОВЛЕННІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

З поширенням високоточної зброї, переходом від бойових дій із застосуванням крупних військових формувань на широкому фронті до дій військових частин (підрозділів) на окремих напрямках, із залученням все більшої кількості підрозділів спеціального призначення і тактики сил спеціальних операцій виникає можливість досягати великих цілей тактичними діями.

У світовому військовому середовищі закріпилася позиція стосовно тенденції наближення воєнної стратегії і тактики і поглинання ними оперативного мистецтва.

В Україні нема такого різкого розмежування ролей воєнного мистецтва. Вважається, що істотній успіх в бойових діях може бути досягнутий зокрема, силами оперативно-тактичного масштабу в межах оперативного угруповання військ (сил).

У будь-якому разі такий успіх досягається через умілі дії військових частин (тактичні дії). Воєнне мистецтво командирів військових частин істотно залежить від того, наскільки вони уявляють собі порядок роботи вищих органів управління при прийнятті рішень на бойові дії, тобто володіють оперативним мистецтвом.

Широкий кругозір, розуміння свого завдання і місця в оперативній побудові військ (сил) сприяє підвищенню відповідальності, цілеспрямованості, наполегливості, баченню перспектив у діях.

Науково-педагогічні працівники Національної академії Національної гвардії України, які ведуть заняття з тактичних навчальних дисциплін у підготовці магістрів оперативно-тактичного рівня, не можуть вважатися прийнятними військовими фахівцями, якщо не володіють теорією оперативного мистецтва.

Для успіху у навчанні за своїм предметом потрібні знання у широкому колі навчальних дисциплін: тактиці Національної гвардії України; загальній тактиці; оперативному мистецтві Національної гвардії України; всебічному забезпеченні сил Національної гвардії України.

Для досягнення такої можливості необхідно підвищення рівня оперативно-тактичної підготовки науково-педагогічних працівників через систему лекційних занять у професійній підготовці офіцерського складу і формування умінь на командно-штабних навчаннях постійного складу Національної академії Національної гвардії України.

З М І С Т

Балан М.І., ДЕРЖАВНЕ РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ СТАБІЛЬНОСТІ: НЕОБХІДНІСТЬ НАУКОВОГО ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ.....	3
Олещенко О.А., Дробаха Г.А., МЕТОДИКА ОБҐРУНТУВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКОВОГО КОМАНДУВАННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	4
Шмаков О.М., ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ СИЛАМИ І ЗАСОБАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	6
Бабков Ю.П., Чепель М.О., ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОБСТАНОВКИ В РАЙОНІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ФОРМУВАННЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ.....	8
Бабков Ю.П., Чепель М.О., СПОСІБ РЕАГУВАННЯ НА ЗМІНИ СТАНУ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	9
Балан М.І., Бабков Ю.П., Шаповал О.М., ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	10
Бацамут В.М., ДО ПИТАННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ ОПЕРАТИВНОГО УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, СТВОРЕНОГО ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ.....	12
Башкатов Є.Г., Фалько С.А., ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ БОЙОВИЙ ДОСВІДУ СУЧАСНИХ ЛОКАЛЬНИХ ВІЙН.....	14
Братко А.В., РОЛЬ ТА МІСЦЕ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ ЛОКАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ.....	15
Вайда Т.С., Кузнєцов О.І., ВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ СТРІЛЬБИ З АВТОМОБІЛЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ТАКТИКИ БОРОТЬБИ ІЗ ЗЛОЧИНЦЯМИ: УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОНЦІВ.....	16
Волков І.М., Каплун Є.О., ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ «АНТИКОНФЛІКТНИХ ГРУП» ПРИ ВИКОНАННІ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ.....	19
Гарбузов О.А., Пономарьов В.О., Меленті Є.О., ОСНОВНІ СПОСОБИ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ В НЕКОНТРОЛЬОВАНІЙ ЗОНІ ВНУТРІШНЬОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	20
Гармаш В.П., ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦІЇ НІМЕЧЧИНИ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.....	22
Годлевський С.О., КРИТЕРІЇ ДОСТАТНОСТІ БОЙОВОГО СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, ЩО СТВОРЮЄТЬСЯ ДЛЯ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В СЕРЕДИНІ ДЕРЖАВИ.....	23
Голова М.А., Юрченко Р.В., ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ.....	25
Головань О.М., ДО ПИТАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ПЕРЕГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО РАЙОНІВ ОПЕРАТИВНИХ ДІЙ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ.....	26
Голубок М.Г., Шерстюк А.Д., ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЛАЗЕРНИХ СИСТЕМ ІМІТАЦІЇ ВОГНЮ В СИСТЕМІ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	27

З М І С Т

Городнов В.П., Сукоцько С.М., МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПІДРОЗДІЛУ ОХОРОНИ ЩОДО ФІЗИЧНОГО ЗАХИСТУ ЯДЕРНОЇ УСТАНОВКИ ПРИ НАПАДІ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНЦІВ.....	29
Дробаха Г.А., Катещенок А.В., ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ВЗАЄМОДІЇ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ЗАХИСТУ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ ВІД ДІЙ ДИВЕРСІЙНИХ СИЛ ПРОТИВНИКА.....	30
Дробаха Г.А., Назаренко О.Л., РАЦІОНАЛЬНІ СПОСОБИ ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ЇХ ПРОТИСТОЯНЯ З НАТОВПОМ ЗА УМОВ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.....	31
Дурач В.М., Вавроневиц А.Р., КООРДИНАЦІЯ СПІЛЬНИХ ДІЙ В МІЖВИДОВИХ ОПЕРАЦІЯХ З ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	32
Ізовський В.В., ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І УПРАВЛІННЯ ЗАСТОСУВАННЯМ РІЗНОРІДНИХ СИЛ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ З ЛІКВІДАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.....	33
Колянда В.В., Дробаха Г.А., ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ДОСЯГНЕННЯ РАПТОВОСТІ ДІЙ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ІЗ ЗНЕШКОДЖЕННЯ НЕЗАКОННОГО ЗБРОЙНОГО ФОРМУВАННЯ.....	34
Лисенко О.В., ШТАБНА КУЛЬТУРА ОФІЦЕРА-РОЗВІДНИКА.....	35
Лисенко О.В., Карпенко С.І., ОСНОВНІ РОЗВІДУВАЛЬНІ ОЗНАКИ ПІДГОТОВКИ КРАЇНИ – АГРЕСОРА ДО РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ВІЙНИ (БОЙОВИХ ДІЙ).....	37
Лобко М.М., ОСОБЛИВОСТІ ФОРМ ЗАСТОСУВАННЯ З'ЄДНАНЬ, ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	40
Луговський І.С., Клібанський Ш.П., НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РОЗВІДКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	42
Минько О.В., РОЗРОБЛЕННЯ СТАНДАРТНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПРОФІЛІВ ЗАХИЩЕНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ В АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМАХ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	43
Наливайко А.Д., Поляєв А.І., СИЛИ ОБОРОНИ ЯК СКЛАДОВУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	45
Наливайко А.Д., Поляєв А.І., ВПРОВАДЖЕННЯ ОБОРОННОГО ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВІ СПРОМОЖНОСТЕЙ В СКЛАДОВИХ СИЛ ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	46
Неклонський І.М., Катещенок А.В., МЕТОД CARVER ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИЯВЛЕННЯ ВРАЗЛИВИХ ЦІЛЕЙ ДЛЯ ДИВЕРСІЙНИХ СИЛ ПРОТИВНИКА ПІД ЧАС ОЦІНЮВАННЯ ДИВЕРСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ.....	48
Нестеренко О.О., ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ТА ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ РОЗРАХУНКІВ МАРШУ (ПЕРЕВЕЗЕНЬ ПІДРОЗДІЛУ).....	50
Обрядін В.В., Васильєв О.В., Тріщун Р.М., ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ СТІЙКОСТІ, АКТИВНОСТІ ОБОРОНИ ТА ВИСОКИХ ТЕМПІВ НАСТУПУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КОНТРАТАК У ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОМУ БОЮ.....	52
Онопрієнко О.С., ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ НАСЛІДКІВ У РАЗІ ВИНИКНЕННЯ ГІДРОДИНАМІЧНОЇ АВАРІЇ.....	53

ЗМІСТ

Орлов М.М., ПРО НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОГО РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	55
Орлов М.М., Коверсун О.М., НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ БЕЗПЛОТНИХ АВІАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ В СИСТЕМІ РОЗВІДКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	56
Орлов М.М., Матушак В.А., ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОБОТИ КОМАНДИРА І ШТАБУ З ЕВАКУАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО МІСТЕЧКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	57
Орлов М.М., Фаріна В.В., ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ МОЖЛИВОЇ ЗАГРОЗИ ЗБРОЙНОГО ВТОРГНЕННЯ ПРОТИВНИКА В УКРАЇНУ.....	58
Павленко С.О., Овчаренко В.В., Савін А.А., ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТА БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.....	59
Панченко В.Ю., Євсєєв В.О., ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАВДАНЬ І СКЛАДУ УГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ УЧАСТІ У РЕАГУВАННІ НА ВИНИКНЕННЯ ЕПІДЕМІЙ ТА ЕПІЗООТІЙ.....	61
Пашенко В.В., Старух О.С., ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДРОЗДІЛІВ В УМОВАХ МІННОЇ ВІЙНИ.....	63
Петік А.В., ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ З ПРИПИНЕННЯ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ЗАСУДЖЕНИХ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ.....	64
Писарєв А.В., Радченко І.О., Писарєв С.А., АЕРОЗОЛЬНА ПРОТИДІЯ ТЕХНІЧНИМ ЗАСОБАМ РОЗВІДКИ ТА УРАЖЕННЯ ПРОТИВНИКА.....	65
Поляков В.Ю., ОБҐРУНТУВАННЯ СЦЕНАРІЮ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У МІЖДЕРЖАВНОМУ ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ.....	66
Пташка С.Д., Кулешов О.П., ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В СХІДНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ.....	68
Ролін І.Ф., ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ВХІДНИХ ДАНИХ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ЧАСОВИХ РОЗРАХУНКІВ В ОРГАНАХ УПРАВЛІННЯ.....	69
Саганюк Ф.В., Устименко О.В., УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО КЕРІВНИЦТВА СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	70
Санніков С.Г., ВПЛИВ МІСЦЕВОСТІ НА ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ. ТАКТИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ МІСЦЕВОСТІ.....	71
Саричев Ю.О., РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ У ВОЄННІЙ СФЕРІ.....	73
Семенко Є.Ю., ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ МАСШТАБНИХ ПОЖЕЖ.....	74
Сутюшев Т.А., АКТУАЛЬНІ ТАКТИЧНІ І ОПЕРАТИВНІ ЗАДАЧІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОГО БЛОКУ.....	75

З М І С Т

Сутюшев Т.А., АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ОПЕРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА.....	77
Ульянов О.І., НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ.....	78
Фролов В.С., Пушняков А.С., Устименко О.В., ОСНОВИ ВОЄННОГО МИСТЕЦТВА ТА ПРОТИДІЇ АГРЕСОРУ.....	80
Фучко А.Й., УПРАВЛІННЯ СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....	81
Халеп В.В., Саморок М.Г., АНАЛІЗ НЕОБХІДНИХ І ДОСТАТНІХ УМОВ ВИНИКНЕННЯ МІЖЕТНІЧНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ.....	83
Шмаков О.М., РОЛЬ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У СТАНОВЛЕННІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	84

Для нотаток

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**“Службово-бойова діяльність
Національної гвардії України:
сучасний стан, проблеми та перспективи”**

Секція 1

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *І.Є. Морозов*

Комп'ютерне складання і верстання: *С.О. Воробйов;
О.В. Ніконенко;
С.А. Малишкін*

Формат 60x84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 8,14.
Тираж 50 прим. Зам. № 145

Видавець і виготовлювач Національної академії Національної гвардії України
майдан Захисників України, 3, м. Харків-1, 61001.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4794 від 24.11.2014 р.